

VU Research Portal

De rechtspositie van den procuratiehouder

Sikkel, A.

1909

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Sikkel, A. (1909). *De rechtspositie van den procuratiehouder*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

RD

01922

DE RECHTSPPOSITIE VAN DEN PROCURATIEHOUDER.

ARNOLD SIKKEL.

DE RECHTSPOSITIE VAN
DEN PROCURATIEHOUDER.

VRIJE UNIVERSITEIT TE AMSTERDAM.

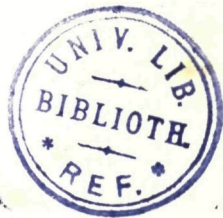
DE RECHTSPOSITIE VAN DEN PROCURATIEHOUDER.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT
TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN
DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,
OP GEZAG VAN DEN RECTOR DR. G. H. J. W. J.
GEESINK, HOOGLEERAAR IN DE FACUL-
TEIT DER GODGELEERDHEID EN BUITEN-
GEWOON HOOGLEERAAR IN DIE DER
LETTEREN EN WIJSBEGEERTE, IN HET
OPENBAAR TE VERDEDIGEN OP VRIJDAG
12 FEBR. 1909, DES NAMIDDAGS TE 3 UUR,
IN HET GEBOUW DER MAATSCHAPPIJ
VOOR DEN WERKENDEN STAND, DOOR

ARNOLD SIKKEL,
GEBOREN TE BIEZELINGE.

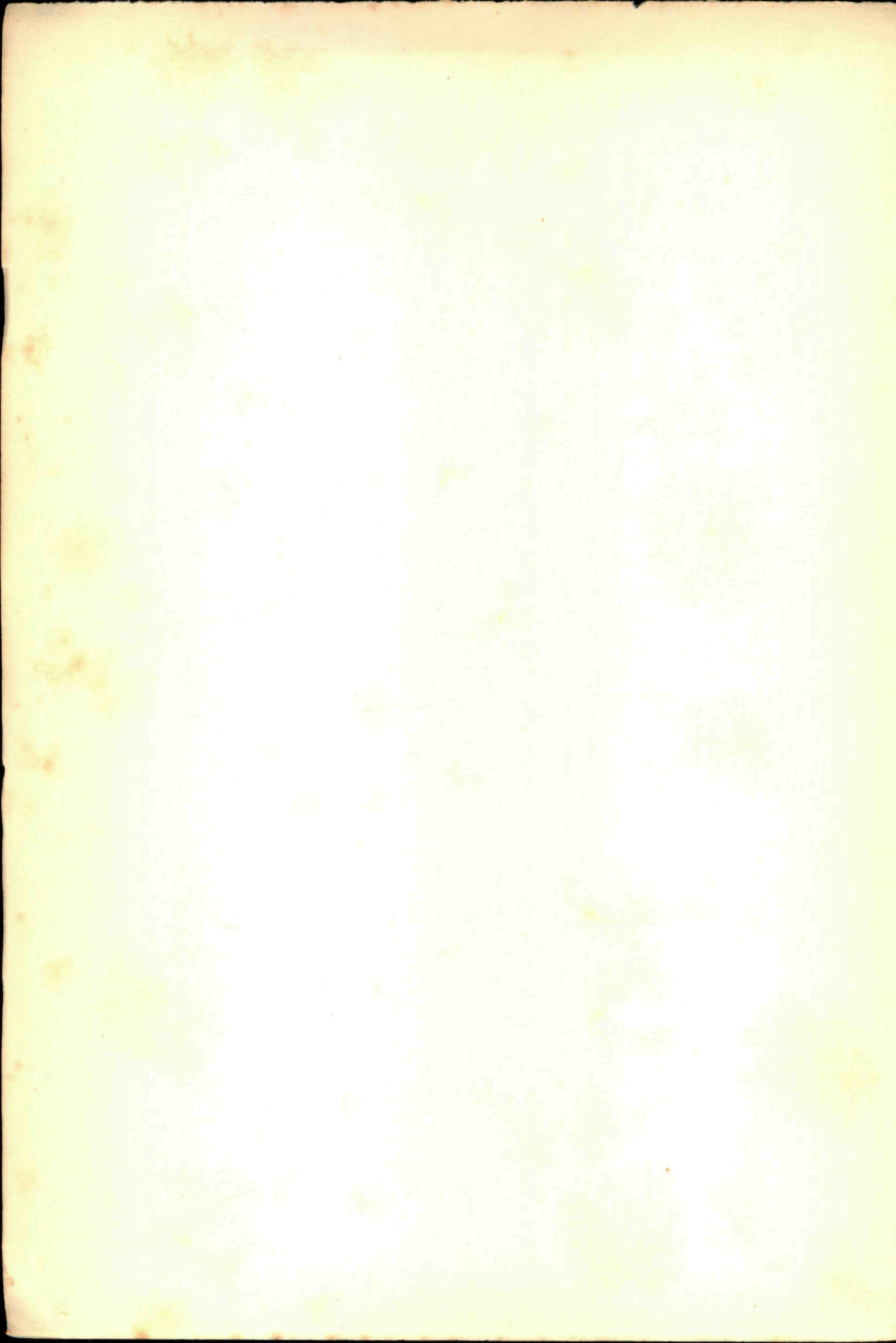

BOEK- EN KUNSTDRUKKERIJ S. W. MELCHIOR.
1909.

AAN MIJN VADER.

Bij het voltooien van mijne academische studiën is het mij eene aangename taak mijn dank te betuigen aan de hoogleeraren, wier onderwijs ik mocht genieten. In het bizonder breng ik aan U dien dank, hooggeleerde ANEMA, hooggeschatte Promotor, voor de welwillende wijze, waarop Gij mij steeds bij de samenstelling van mijn proefschrift Uwe gewaardeerde hulp hebt verleend.

Voorts breng ik mijn dank aan allen, ook buiten den kring der Vrije Universiteit, die mij bij de samenstelling van dit proefschrift op eenigerlei wijze zijn behulpzaam geweest.

HOOFDSTUK I.

De Rechtspositie van den Procuratiehouder volgens het geldend Nederlandsch Recht.

§ 1. Inleiding. Van de vele leemten in ons Wetboek van Koophandel is er ééne, dat in 't geheel niet wordt geregeld de rechtspositie van handelsgevolmachtigden. Ons wetboek volgt hierin het voorbeeld van den Franschen Code de Commerce. Het noemt slechts in a. 4,9^o onder de handelingen, die de wet „insgelijks begrijpt onder de daden van koophandel”: „de handelingen van factoors, cargadoors, convooilooiers, boekhouders en andere bedienden van kooplieden, terzake van den handel van den koopman in wiens dienst zij werkzaam zijn.” Gelukkig kan de redactie van dit artikel niet genoemd worden, daar men er twee ongelijksoortige categorieën van personen

tezamen in genoemd vindt, n.l. eenerzijds personen, die een eigen bedrijf uitoefenen als cargadoors, convooiloozers en korenfactoren en anderzijds personen, die in verschillende functiën in het bedrijf van een ander werkzaam zijn, n.l. de factoren (beheerders van een bijkantoor of winkel), boekhouders en andere bedienden van koophandel. Toch is dit het eenige, dat men in onze wet omtrent het handelspersoneel vindt, evenals in den Code de Commerce a 634, no. 1 het eenige artikel is, waarin deze personen genoemd worden, als vallende hunne handelingen onder de competentie van de *tribunaux de commerce*.¹⁾

Met het oog op de ontwikkeling van het moderne handelsverkeer, waarin zooveel wordt gebruik gemaakt van de diensten van handelspersoneel, mag dit gebrek aan regeling met recht als eene leemte worden aangemerkt, vooral ten opzichte van die personen, die met het verrichten van *vertegenwoor-*

---

¹⁾ Les tribunaux de commerce connaîtront également :
1° des actions contre les facteurs, commis des marchands ou leurs serviteurs, pour le fait seulement du trafic du marchand auquel il sont attachés.

De cargadoors en convooiloozers zijn in ons artikel na 1830 opgenomen.

digingshandelingen belast zijn, waar de omvang van hunne bevoegdheid zoo weinig vaststaat en zij toch zoo dikwijls, b.v. bij verblijf in 't buitenland van den patroon, als diegenen zijn aan te merken, op wie eene handelsonderneming drijft. Dat de practijk zich weet te helpen, zooals blijkt uit het uiterst gering aantal van in foro behandelde gevallen, geeft nog geene rechtszekerheid.

De personen, die in den handel als vertegenwoordigers van den koopman optreden, 't zij om hem geheel, 't zij om hem voor een belangrijk deel te vervangen tegenover derden, worden door de handelspractijk hier te lande „*procuratiehouders*” genoemd en hunne positie schijnt belangrijk genoeg, om daaraan eene bespreking te wijden.

In dit eerste hoofdstuk zal worden nagegaan, hoe hunne rechtspositie volgens de thans geldende wetgeving hier te lande moet worden beschouwd, in het tweede hoofdstuk zal een kort overzicht gegeven worden van de buitenlandsche wetgeving op dit punt, terwijl dan in het derde hoofdstuk zal worden getracht aan te geven, hoe eene eventueel toekomstige wetgeving op dit punt ten onzent zou kunnen zijn.

§ 2. De beginselen, op de rechtspositie des procuratiehouders toepasselijk. Waar het Wetboek van Koophandel geen verder licht verspreidt over de positie van den procuratiehouder moeten we ons, overeenkomstig art. 1 Wb. v. Kh. wenden tot het Burgerlijk Wetboek en daaruit trachten op te sporen, welke beginselen hier toepassing kunnen vinden.

Als omschrijving van het begrip „procuratiehouder” zou ik hier willen geven: procuratiehouder is iemand, die de bevoegdheid heeft om een koopman ter zake van diens handel te vertegenwoordigen, 't zij in 't algemeen, 't zij voor bijzonder aangewezen handelingen.

We kunnen bij de rechtspositie van deze personen twee zijden onderscheiden, n. l. eenerzijds *de verhouding tusschen den procuratiehouder en zijn principal*, anderzijds *die tusschen den procuratiehouder en de derden, met wie hij handelt*.

Nu wordt procuratie gewoonlijk verleend aan vertrouwde kantoorbedienden, maar essentieel voor het begrip „procuratiehouder” is niet, dat deze kantoorbediende is. Denkbaar en in de practijk voorkomend is, dat procuratie wordt verleend aan een familielid of ook aan de echtgenoot van den

principaal. In dit geval zijn op de verhouding tusschen procuratiehouder en principaal alleen van toepassing de beginselen van lastgeving, waarvoor men de wettelijke bepalingen vindt in den zeventienden titel van het derde boek B. W.

Is echter, zooals meestal voorkomt, de procuratiehouder een kantoorbediende, dan komen, zooals nader zal worden aangetoond, ook in aanmerking de bepalingen van het Arbeidscontract. Voor het vervolg zal onze bespreking voornamelijk gaan over deze procuratiehouders, die tevens kantoorbedienden zijn.

Op de verhouding tusschen den procuratiehouder en de derden, met wie hij handelt, zijn van toepassing de beginselen van lastgeving en vertegenwoordiging.

§ 3. Vroegere beschouwingen omtrent de rechtspositie van den procuratiehouder. Terwijl er nooit verschil van meening bestaan heeft over de „uiterlijke zijde” van de rechtspositie van den procuratiehouder, daar men het er altijd over eens geweest is, dat deze beoordeeld moest worden naar de beginselen van lastgeving en vertegenwoordiging, — zijn verschillende meeningen verdedigd aangaande de „innerlijke zijde” van zijne rechtspositie, aangaande de

verhouding tusschen hemzelf en zijn principaal nl. voor zoover hij kantoorbediende was. Gewoonlijk werd deze quaestie algemeener besproken en gevraagd: „wat is de rechtsbetrekking tusschen handels- of kantoorbedienden en hun patroon?” In litteratuur en jurisprudentie werd somtijds de meening verkondigd, dat tusschen partijen bestond *huur van diensten*¹⁾ en dat dus hunne verhouding geregeld werd door artt. 1637—1639 B. W. (oud).²⁾ Zoo vallen volgens Mr. Diephuis (dl. XII p. 309) allen, die hunne diensten verhuren aan anderen, onder deze artikelen en dus ook de kantoorbedienden.

Zoo werden kantoorbedienden bij de dienst- en werkboden ingelijfd door de Rechtbank van Amsterdam d.d. 30 Aug. 1842. (R. B. 1842),³⁾ Kantonrr. Zwolle 2 Juli 1850. (W. 1162),⁴⁾ Hof

---

¹⁾ C.f. diss. Mr. G. W. de Vos van Steenwijk. Bijdrage tot het dienstbodenrecht. (Leiden 1870) p. 18 v.v.

²⁾ C.f. Mr. H. L. Drucker. Bouwstoffen voor een burgerrechtelijke regeling der arbeidsovereenkomst in R. M. 1894 p. 521 en Mem. v. Toel. op het Arbeidscontract § 6.

³⁾ Besliste: de artt. 1637—1639 zijn op kantoorbedienden toepasselijk.

⁴⁾ Besliste: kantoorklerken zijn onderworpen aan art. 1639 B. W.

N. Holland 20 Jan. 1859. (M. v. H. I. p. 71.), ¹⁾
 Rechtb. Heerenveen 15 Dec. 1893. (P. v. J. 1894
 Nr. 7) ²⁾.

De Jurisprudentie van den Hoogen Raad wees echter een anderen weg aan, sinds deze bij Arrest van 16 Dec. 1859 (W. 2125) de kantoorbedienden verhief, en verklaarde, dat het gemeene recht op hen toepasselijk was. Dit voorbeeld werd nagevolgd door de Rechtbank van Groningen 12 Jan. 1861 (W. 2429) ³⁾, den kantonrechter te Weert, Juli 1884. P. v. J. 1884. nr. 40* ⁴⁾, de Rechtbank van Amsterdam 9 Febr. 1893 (W.

¹⁾ De bepalingen omtrent huur van de dienstboden en werklieden zijn ook van toepassing op de kantoorbedienden.

²⁾ Tot de dienstboden en werklieden bedoeld in a. 1637 B. W. behooren, alle personen, wier diensten gemeenlijk in een huisgezin of *bij de uitoefening van eenige nering of bedrijf naar het goedvinden van den huurder gebruikt worden.*

³⁾ Deze overwoog: dat de artt. 1637—1639 volgens hun exceptioneele aard, volgens het spraakgebruik en de bedoeling van den wetgever alleen tot onderwerp hebben de huur der bepaaldelijk aldaar genoemde dienstboden en werklieden, zonder eenig blijk, dat daarmee andere loontrekkenden zouden zijn gelijk te stellen.

⁴⁾ O. dat al geeft men ook toe, dat niet alle bedienden, in het bijzonder niet de zoodanigen, die, zooals kantoorbedienden, een meer verheven taak te vervullen hebben onder de artt. 1637—1639 vallen, enz.

6399)¹⁾ en de Rechtbank van Almelo 16 Oct. 1895 (W. 6728).

Deze vonnissen kwamen allen voort uit het huldigen van eene andere opvatting omtrent de rechtsbetrekking tusschen principaal en bediende, nl. die welke er in zag eene overeenkomst van *lastgeving*.

Het practisch verschil tusschen beide opvattingen is niet ver te zoeken. De merkwaardige artt. 1638 en 1639 (oud) B. W. zouden toepasselijk zijn op procuratiehouders bij het huldigen van de eerste opvatting, waardoor men 't eigenaardig geval kreeg, dat iemand van eene tamelijk hoogstaande maatschappelijke positie zich tegenover zijn principaal in dezelfde ongunstige conditie bevond, als dienstboden tegenover hunne meesters, terwijl, waar *lastgeving* werd aangenomen, zij noch onder deze artikelen, noch onder a. 1195, 4° B. W. en a. 39, 3° R. O. zouden vallen²⁾.

§ 4. De beginselen, die de innerlijke zijde van de rechtspositie van den procuratiehouder beheerschen. Voor de toe-

1) Een kantoorbediende bij iemand „in agenturen” is een *handelsbediende*, en geen *dienstbode* in den zin van art. 1637 B. W.

2) C.f. Molengraaff Leiddraad Nederl. Handelsrecht I² p. 93 en de daar opgenomen jurisprudentie.

komst behoeft geene vrees meer te bestaan voor verschil van meening omtrent de rechtsverhouding tusschen den procuratiehouder (kantoorbediende) en zijn principaal, daar zich niet lang meer zal laten wachten de inwerkingtreding van de *Wet op het Arbeidscontract*¹⁾.

De Memorie van Toelichting van Minister Loeff op deze Wet (Bijlagen 1903—1904 Nr. 137) antwoordt in § 7 bij de bespreking van de vraag „op wie is de regeling van het Ontwerp van toepassing?": Op het voetspoor van het Zwitsersche verbintenissenrecht en het Burg. Wetb. v. h. Duit-sche Rijk — in welk laatste wetboek dit denk-beeld echter niet consequent is doorgevoerd — is de regeling van het Ontwerp algemeen voor *allen die tegen loon gedurende zekeren tijd in dienst van anderen arbeid verrichten*, onverschillig welke namen of titels in het verkeer aan de partijen of aan de dienstbetrekking mogen worden gegeven.

Hoewel de algemeenheid dezer regeling in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer (§ 7) niet algemeen werd goedgekeurd en ook sommige leden der Eerste Kamer bezwaren ertegen ont-

---

¹⁾ Een K. B. van 21 Oct. 1908 (S.b. 324) heeft de inwerkingtreding dezer Wet bepaald op 1 Febr. 1909.

wikkelden, die nog nader onder de oogen gezien moeten worden (Voorl. Versl. 1e Kamer. Hand. 1906—'07 p. 63)¹⁾, kunnen we nu tenminste rechtszekerheid verwachten, waar eene jurisprudentie van meer dan vijftig jaar niet in staat is geweest vast te stellen, wie aan de bepalingen omtrent huur van diensten onderworpen waren.

Nu worden door één stel algemeene bepalingen alle onderscheidingen overbodig gemaakt. Aan de regeling door deze wet worden slechts onttrokken personen in dienst van den Staat of eenig ander publiekrechtelijk lichaam, alsmede de schippers, scheepsofficieren of scheepsgezellen, voor wie de bijzondere regeling van het Wetboek van Koophandel gehandhaaft blijft (a. 1637 z B. W).

Vast staat dus thans, dat de verhouding tusschen principaal en procuratiehouder in de eerste plaats wordt beheerscht door de bepalingen van het Arbeidscontract.

Maar niet alleen door deze. De procuratiehouder toch wordt door zijn patroon in dienst genomen om voor hem vertegenwoordigingshandelingen te verrichten, om voor hem rechtsbetrekkingen tegen-

---

¹⁾ Zie hierover verder Hoofdst. III § 1 van dit proefschrift.

over derden aan te gaan en derden rechtstreeks aan hem te verbinden. Hierdoor zijn op hunne rechtsbetrekking ook van toepassing de bepalingen omtrent lastgeving en vertegenwoordiging. Mr. van Raalte vindt in zijne dissertatie ¹⁾ dit een onmogelijke combinatie. Maar sinds de wetgeving op het Arbeidscontract behoeft men niet meer te twijfelen of zulks eene combinatie in ons recht mogelijk is, waar a. 1637 c veronderstelt de mogelijkheid van *overeenkomsten, die kenmerken bevatten van een arbeidsovereenkomst en van eenige andere soort*, en bepaalt, dat dan de bepalingen van beide overeenkomsten van toepassing zullen zijn; ingeval van strijd alleen die van het Arbeidscontract. In de eerste plaats zal bij dit artikel wel gedacht zijn aan samenloop van *arbeidsovereenkomst en lastgeving* ²⁾.

Daar we bij de rechtspositie van den procuratiehouder tegenover derden weer in aanraking zullen komen met de bepalingen omtrent lastgeving en vertegenwoordiging, is het van te meer belang om eerst in 't algemeen deze begrippen even nader te beschouwen.

---

¹⁾ De handelsreiziger, diss. van E. E. van Raalte. (Leiden 1864, p. 90). Hij richt zich hier tegen Pardessus I, 1. 1 No. 533.

²⁾ Mr. E. M. Meijers. Het Arbeidscontract p. 65.

§ 5. Lastgeving en vertegenwoordiging nader beschouwd. Het mandaat was in het Romeinsche Recht eene overeenkomst, waarbij de eene partij (mandataris) op zich nam voor de andere (mandans) zonder loon diensten te verrichten. Het was dus een dienstovereenkomst en het eenig verschil met de locatio conductio operarum was hierin gelegen, dat deze tegen loon geschiedde, *mandaat* echter gratis ¹⁾. Later werden onder dit mandaat ook ondergebracht de z.g. operae liberales, diensten van geneesheeren, advocaten enz. ²⁾ Dezen ontvingen volgens deze constructie voor hunne diensten geen loon, maar honorarium. Tot deze Romeinsche opvatting van mandaat is teruggekeerd het Duitsche B.G.B. dat in § 662 als essentiale voor het begrip „Auftrag” opneemt, dat het „unentgeltlich” geschiedt.

De Romeinen kenden geen z.g. directe vertegenwoordiging ³⁾. Voor het Romeinsche handelsverkeer was deze ook minder noodzakelijk, wijl slaven als handelsbedienden werden gebruikt en

---

¹⁾ Inst. III, 26, 13. L. 1 § 4 D. 17, 1.

²⁾ Dernburg, Pandekten II⁷ p. 318 v.v.

³⁾ Laband in Z. f. d. g. Hr. Bd. X, p. 195, veroordeelt de onderscheiding in directe en indirecte vertegenwoordiging.

dezen aan hunnen heer verbonden de derden met wie ze handelden, terwijl de dominus met eene actio adiectitiae qualitatis kon worden aangesproken¹⁾, voor het handelsverkeer speciaal met de exercitoria en institoria²⁾. Later behielp men zich, met aan een vertegenwoordiger te geven de z.g. *procuratio in rem suam*³⁾.

In tegenstelling nu met deze beginselen van het Romeinsche Recht erkent ons Burgerlijk Recht wel de directe vertegenwoordiging in artt. 1836 en 1844 B.W. en laat ze toe, dat lastgeving tegen betaling geschiede. (a. 1831 B.W.)

Maar onze wet begaat de fout om deze beide verschillende begrippen te behandelen in één titel (titel XVII van 't 3 bk. B.W.) en heeft daardoor aanleiding gegeven tot groote verwarring.

De begrippen mandaat (opdracht) en vertegenwoordiging (volmacht) hebben in zooverre niets met elkaar te maken, dat ze beiden zeer goed afzonderlijk kunnen voorkomen. Volmacht kan voorkomen zonder opdracht en opdracht zonder volmacht⁴⁾. Veel systematischer dan ons B.W. is

---

¹⁾ Dernburg, I.l. p. 35

²⁾ Inst. II, 9, 5. D, 14. 3

³⁾ Gai. Inst. II § 39

⁴⁾ Laband, I.l. p. 203 v.v.

dan ook 't Duitsche B.G.B. dat in 't algemeene deel de vertegenwoordiging behandelt (Vertretung, Vollmacht §§ 164—181) en in § 662 de Auftrag als een bijzonder contract vermeldt.

De aanleiding voor ons B.W. om deze twee onderwerpen in één titel te behandelen is hierin gelegen, dat onze wet als bijzonder kenmerk voor lastgeving eischt, dat de opdracht besta in het voor den lastgever, *in diens naam*, handelingen verrichten (a. 1829 B.W.).

Onze wet volgde daarin den Franschen Code Civil (a. 1984): le mandat ou procuration est une acte par laquelle une personne donne à une autre le pouvoir de faire quelque chose pour le mandant *et en son nom*.

De eisch van het handelen in naam van den lastgever schijnt het eerst voor te komen bij den Franschen jurist Duvergier¹⁾. Een essentiale van het begrip lastgeving is het echter niet²⁾. Nu door ons B. W. deze twee begrippen eenmaal zijn samen gekoppeld, mist men daardoor eene

---

¹⁾ Opzoomer. Burg. Recht XI. p. 13.

²⁾ Asser—Limburg. Nederl. Burgerl. Recht III, 2 p. 4 v.v. O. Lenel in Jherings Jahrbücher f.d. D. 1896 p. 1 v.v. Anders Opzoomer 11.

speciale behandeling van de vertegenwoordiging.

Omtrent het wezen van de overeenkomst, waarbij aan iemand opdracht wordt gegeven om te handelen in eens anders naam bestaat verschil van meening. Duitsche schrijvers, zooals J. Hupka ¹⁾ en O. Lenel ²⁾, zien, evenals te onzent Mr. Visser ³⁾ reden om hierbij te onderscheiden tusschen :

1° de overeenkomst tusschen principaal en lasthebber, *de opdracht*, waarbij de principaal opdraagt en de ander aanneemt om bepaalde diensten te verrichten en

2° de wilsverklaring van den principaal tegenover derden, waarbij *volmacht* (vertegenwoordigingsbevoegdheid) wordt verleend. Dit is dan geen contract, maar eene eenzijdige wilsverklaring. ⁴⁾

Volgens de genoemde schrijvers zijn deze twee, overeenkomst en volmacht geheel verschillend en kunnen ieder een eigen bestaan leiden. De volmacht kan vervallen, terwijl de *opdracht* in wezen blijft en omgekeerd kan de opdracht vervallen zijn en de volmacht desniettemin hare werking

¹⁾ J. Hupka. Die Vollmacht (Leipzig 1900).

²⁾ Jherings Jahrbücher für die D. 1896 p. 1.

³⁾ Kist—Visser I p. 228.

⁴⁾ J. Hupka l.l. p. 95 geeft hiervan eene uitvoerige uiteenzetting.

blijven uitoefenen. Een voorbeeld hiervan geeft ons art. 1852 B. W.

Al houdt onze wet deze twee elementen niet uit elkaar, men komt niet met haar in botsing, wanneer men deze constructie aanvaardt en juist de rechtspositie van een procuratiehouder kan door het aannemen van deze constructie zeer goed worden verklaard.

De *opdracht* kan van verschillenden aard zijn en dan is ze bij procuratiehouders, die tevens kantoorbediende zijn, gelegen in het *Arbeidscontract*, dat tusschen patroon en bediende bestaat.

De wilsverklaring van den principaal vindt men terug in de publicatie door laatstgenoemde gegeven aan het feit, dat hij aan een of anderen persoon procuratie heeft verleend.

Het groote argument om dit als eene eenzijdige wilsverklaring op te vatten is, dat het van den wil des principaals alleen moet afhangen, of en in hoeverre hij door de handelingen van een ander wil verbonden zijn.

Bezwaar tegen deze constructie wordt echter gemaakt te onzent door Mr. Limburg ¹⁾. Deze vindt deze constructie gekunsteld en wijst er op dat

---

¹⁾ Asser—Limburg III, 2. p. 5.

ze nog onbekend was bij het tot stand komen onzer wetgeving. Dit laatste is zeer zeker waar, maar de constructie is niet contra, doch preater legem.

Het eenige bezwaar, dat Mr. Limburg eigenlijk ertegen inbrengt is, dat niet recht begrijpelijk is, wat men aan de eenzijdige wilsverklaring van den principaal heeft, indien de lasthebber geen blijk geeft, zich met die verklaring te vereenigen en er naar te handelen. Dit blijk heeft hij echter al gegeven in de overeenkomst, die hij met zijn principaal sloot en waarbij hij zich verbond om voor dezen vertegenwoordigingshandelingen te zullen verrichten, welke overeenkomst bij de wilsverklaring van den principaal wordt gepubliceerd. Weliswaar werkt de opdracht veelal pas naar buiten, indien de vertegenwoordiger zich als zoodanig doet kennen aan derden, zooals Mr. Limburg opmerkt, maar dit is niet in strijd met de hier gegeven constructie. De principaal heeft nl. door zijne publicatie aan ieder, die er belang bij kon hebben, doen weten, dat hij aan een bepaald persoon de bevoegdheid heeft gegeven, om voor deze of gene speciale handelingen of ook in 't algemeen, hem te vertegenwoordigen. Wanneer nu de gemachtigde met derden handelt, dan is

het de zaak van deze laatsten om zich door het raadplegen van de wilsverklaring van den principaal te overtuigen, hoever 's lasthebbers bevoegdheid strekt. Brengt de lasthebber zelf de volmachtenverklaring dus over in sommige gevallen, dan handelt hij hierin slechts als *nuntius*. De bezwaren van Mr. Limburg schijnen dus niet voldoende om de nieuwe opvatting omtrent de lastgeving tot vertegenwoordigingshandelingen niet te aanvaarden, temeer waar ze nergens tegen onze wet ingaat.

Zooals reeds gezegd is, valt bij de procuratiehouders, die handelsbediende zijn, de *opdracht* samen met hun arbeidscontract.

We zullen dus eerst behandelen de rechtsbetrekking, die bestaat tusschen principaal en procuratiehouder en die beheerscht wordt door de bepalingen van arbeidscontract en lastgeving, daarna zullen we behandelen de verhouding van den procuratiehouder tegenover derden, met wie hij handelt.

§ 6. De verhouding tusschen den procuratiehouder en zijn principaal. — De bepalingen van het Arbeidscontract. Wanneer men de bepalingen van de wet op het

Arbeidscontract nagaat, dan blijkt, dat op den procuratiehouder, die kantoorbediende is, van toepassing zijn de bepalingen omtrent

A. *Het sluiten der overeenkomst.* Dit kan geschieden zoowel schriftelijk als mondeling. In 't eerste geval bij authentieke of onderhandsche acte (dit is in overeenstemming met a. 1830 B.W.). De acte is vrij van zegel (a. 1637^v). De kosten komen ten laste van den werkgever (a. 1637^d).

In sommige gevallen wordt een schriftelijke overeenkomst geëischt door het Arbeidscontract ¹⁾, nl. voor geval

a. partijen wenschen af te wijken van een door den werkgever vastgesteld arbeidsreglement (a. 1637^m).

b. partijen de boeten vaststellen van a. 1637ⁿ.

c. partijen maken het z.g. concurrentiebeding (a. 1637^x).

d. partijen afwijken van hetgeen de wet in de artt. 1638^b—1638^a bepaalt omtrent het periculum bij arbeidscontracten (a. 1638°);

e. partijen een beding maken omtrent inhouding van loon tot het vormen van een staangeld

---

¹⁾ Zie Mr. E. M. Meijers, Gids voor werkgevers en arbeiders. p. 5.

(a. 1638^a);

f. partijen een *hooger* bedrag als schadeloosstelling voor onrechtmatige dienstverbreking vaststellen dan de wet aangeeft in a. 1639^r;

g. partijen afwijken van de wettelijke voorschriften omtrent de bestemming en het bedrag der boeten (a. 1637^u, 6° lid). Dit voorzoover het loon meer bedraagt dan *f* 4.— per dag;

h. partijen bepalen, dat het loon telkens na verloop van een langere tijdruimte zal uitbetaald worden dan de wet aangeeft in a. 1638ⁱ;

i. (voorzoover het loon geheel of gedeeltelijk uit de boekhouding kan blijken) partijen afwijken van het wettelijk voorschrift omtrent de mededeeling aan den werknemer *persoonlijk* van de noodige bewijsstukken (a. 1638°);

k. (voorzoover het loon geheel of gedeeltelijk uit een winstaandeel bestaat) partijen afwijken van het wettelijk voorschrift omtrent de uitkeering hiervan éénmaal per jaar (a. 1638ⁿ).

B. *Het loon.* Volgens art. 1637^p kan dit worden vastgesteld: 1° in geld, 2° in voedsel te nuttigen, alsmede verlichtings- en verwarmingsmiddelen, te gebruiken ter plaatse, waar ze worden verstrekt, 5° in het gebruik van een aangewezen woning of

lokaal, 6° in bepaalde werkzaamheden of diensten door of voor rekening van den werkgever te verrichten.

De andere, in dit artikel genoemde, wijzen van loonsuitbetaling komen hier niet in aanmerking.

De *gedwongen winkelnering* wordt verboden in a. 1637^s. Voor meerderjarigen mag slechts gedwongen worden de deelneming in eenig fonds, dat voldoet aan de eischen te stellen door een A. M. v. B.¹⁾ Hiervoor mag hoogstens $\frac{1}{6}$ van het loon worden ingehouden (a. 1638^r).

De regeling van het *periculum* bij arbeidsovereenkomsten vindt men in artt. 1638^b—1638^a.²⁾ Afwijking van deze bepalingen schriftelijk, of bij reglement is toegestaan.

Uitbetaling van het loon wordt in a. 1638ⁱ geregeld.

De aanspraak op verhooging van het verschuldigde bedrag bij te late uitbetaling van het loon vindt men in a. 1638^q geregeld.

In hoeverre compensatie met vorderingen van

---

¹⁾ Deze A. M. v. B. is vastgesteld bij K. B. van 31 Maart 1908 (Sb. 94), gewijzigd bij K. B. van 13 October 1908 (Sb. 318).

²⁾ Zie hierover Mr. E. M. Meijers. Het Arbeidscontract, p. 132 v.v. en Mr. B. Hes. Het Arbeidscontract², p. 60 v.v.

den werkgever bij uitbetaling van het loon geoorloofd is, leert ons a. 1638^{r. 1)}

Het beslag op loon onder den werkgever regelt a. 1638^{g. 2)}

Bizondere bespreking is wel waard

C. *De rekenplichtigheid van den patroon.* Het kan ook bij procuratiehouders, zooals bij vele hogere handelsbedienden voorkomt, het geval zijn, dat een gedeelte van hun loon bestaat uit een aandeel in de winst. Men heeft wel gemeend, dat hierdoor de verhouding van patroon en bediende overging in die van maatschap. Deze beschouwing is weerlegd door Mr. L. E. Visser ³⁾ Ook de jurisprudentie te onzent heeft steeds eene andere meening gehuldigd. Een arrest van den Hoogen Raad van 9 Mei 1881 (W. 4644) besliste: „het deelen in dewinst is niet uitsluitend verbonden aan de overeenkomst van maatschap, doch kan ook voorkomen bij de overeenkomst van huur van diensten”. ⁴⁾

---

¹⁾ Mr. B. Hes l.l. p. 89.

²⁾ Mr. B. Hes l.l. p. 94.

³⁾ Kist—Visser I p. 225, 234 v.v. Molengraaff p. 91.

⁴⁾ In denzelfden geest Arr. Hof Amsterdam 27 Mei 1898 (W. 7178): uit het door den app. zelven bij dagvaarding gestelde feit, dat hij, behalve zeker aandeel in

Hoe kan zich nu iemand, die recht heeft op een aandeel in de winst, verzekeren, dat hij het hem toekomende ontvangt? Heeft hij recht om van den patroon overlegging der boeken te vorderen?

Mr. ter Spill ontzegde aan den commis intéressé dit recht in zijne dissertatie ¹⁾ en zijne opvatting werd ook algemeen gehuldigd door de jurisprudentie. De Hooge Raad ontzegde dit recht b.v. aan een agent tegen provisie bij arrest van 17 Nov. 1876 (W. 4057) en vele andere vonnissen volgden dit voorbeeld. ²⁾ Men grondt deze beslissingen op de overweging, dat a. 771 B. R.v. slechts hen als rekenplichtigen beschouwt, die voor of ten behoeve van anderen ontvangsten en uitgaven hebben gedaan. ³⁾

---

winst, ook een loon van f 1.— per dag ontving, volgt, dat tusschen partijen bestond de verhouding van meester en knecht....

¹⁾ Het rechtskarakter der rekenplichtigheid (Amsterdam 1903) p. 51 v.v.

²⁾ Rb. Rotterdam 19 Nov. 1887 W. 5570 (agent tegen provisie) Hof Amsterdam 13 April 1890 W. 5868 (onderbaas van een aannemer met aandeel in de winst) bev. Arr. H. R. 23 Jan. 1891 W. 5989. Hof Amsterdam 29 Mei 1898 W. 7178 (bediende met aandeel in de winst).

³⁾ Ook komt in aanmerking Vonnis Arr. Rb. Rotterdam 5 Nov. 1892. W. 6275: hij die zich een zeker aandeel bedongen heeft van de winst, welke een ander in

De dissertatie van Mr. Valckenier Kips echter ¹⁾ kende het recht toe om openlegging te vragen aan ieder aan wien, hetzij door de wet, hetzij door een overeenkomst hetzij uitdrukkelijk of stilzwijgend de verplichting is opgelegd tot het doen van rekening, waarvan de wijze, om die langs wettelijken weg te verkrijgen, geregeld wordt in Boek III, titel 5 B. Rv. Eveneens Mr. Visser ²⁾ en Mr. Molengraaff. ³⁾

Voor ons tegenwoordig recht is de moeilijkheid opgelost door a. 1638^e B. W., dat thans bepaalt : als het loon voor het geheel of voor een gedeelte bestaat in een bedrag, dat afhankelijk is gesteld van eenig gegeven, dat uit des werkgevers boekhouding moet kunnen blijken, dan heeft de arbeider het recht van den werkgever mededeeling te verlangen van zoodanige bewijsstukken, als voor hem noodig zijn om tot de kennis van dat gegeven te geraken.

Ten aanzien van het aandeel in de winst kan

---

zijn zaken zal maken, heeft, om het bedrag dier winst te leeren kennen, niet het recht, de vordering van a. 771 B.R.v. in te stellen.

¹⁾ Valckenier Kips. De beteekenis van het woord «rekenplichtigen» in a. 771 B.Rv. Leiden 1891.

²⁾ Kist—Visser I p. 236.

³⁾ Molengraaff p. 92.

echter van dezen regel bij schriftelijke overeenkomst of bij reglement worden afgeweken.

D. *Verdere verplichtingen van den principaal.* A. 1638^z B. W. stelt als algemeenen regel, dat de werkgever in het algemeen verplicht is datgene te doen en na te laten, wat een goed werkgever in gelijke omstandigheden behoort te doen en na te laten.

Verder wordt in a. 1638^w de werkgever verplicht den arbeid zoodanig te regelen, dat de arbeider geen werk behoeft te verrichten op Zondagen of op dagen, die daarmee volgens plaatselijk gebruik worden gelijkgesteld.

In a. 1638^z wordt den werkgever voorgeschreven hoe hij de lokalen moet inrichten, waarin de arbeid wordt verricht. En in a. 1638^{aa} wordt hem de plicht opgelegd om bij het eindigen der dienstbetrekking aan den arbeider op diens verlangen een getuigschrift uit te reiken, waarvan de inhoud wordt aangegeven.

E. *Verplichtingen van den bediende.* De artt. 1639—1639^d geven enkele algemeene regelen omtrent de verplichtingen van een arbeider tegenover zijn patroon.

De eerste is verplicht den bedongen arbeid

naar zijn beste vermogen te verrichten. Voor zoo-
ver zijn arbeid niet uitdrukkelijk is omschreven,
beslist daaromtrent het gebruik. Verder is hij ver-
plicht den arbeid zelf te verrichten als regel. Hij
moet zich houden aan de voorschriften van zijn
patroon en wordt in 't algemeen verplicht al dat-
gene te doen en na te laten, wat een goed ar-
beider in gelijke omstandigheden behoort te doen
en na te laten.

Bij overeenkomst of reglement kan de ar-
beider worden verplicht tot het betalen van boe-
ten voor bepaalde vergrijpen. Zie artt. 1637^a
en 1637^b.

Bij het eindigen der dienstbetrekking kan den
arbeider nog eene verplichting overblijven, nl. dat
hij beperkt is in zijne bevoegdheid om na het einde
der dienstbetrekking op zekere wijze werkzaam
te zijn. Een zoodanig beding is slechts geldig,
indien het bij schriftelijk aangegane overeenkomst
of bij reglement met eenen meerderjarigen arbeider
is tot stand gekomen (a. 1637^c). De rechter kan
zoodanig concurrentiebeding te niet doen op grond,
dat, in verhouding tot het te beschermen belang
des werkgevers, de arbeider door dat beding
onbillijk wordt benadeeld.

F. *Wijzen, waarop de dienstbetrekking eindigt.*

De dienstbetrekking kan eindigen:

I. doordat de tijd verstreken is, daarvoor bepaald bij overeenkomst of reglement of ook door het gebruik (a. 1639^e).

II. door opzegging, waarvoor artt. 1639^a en 1639ⁱ de termijnen regelen.

III. door den dood des arbeiders (a. 1639^j).

IV. door opzegging met schadeloosstelling (a. 1639°, ^r).

V. door opzegging wegens dringende redenen, waarvan er enkele worden aangegeven in artt. 1639^p en ^q (a. 1639°) ¹).

VI. door ontbinding van de overeenkomst door den kantonrechter (a. 1639^w) wegens gewichtige redenen.

¹) Als voorbeeld van dringende reden om den dienst op te zeggen, speciaal met het oog op den procuratiehouder, zij hier vermeld een vonnis der arr. Rechtb. te Amsterdam van 7 April 1905, dat besliste:

De principaal is tot het tusschentijds herroepen der volmacht en het daaraan verbonden verbreken der dienstbetrekking gerechtigd, indien de procuratiehouder, die voor een groot deel met de leiding der zaak belast is en het personeel gezag moet inboezemen, zich veroorlooft op en buiten het kantoor liefdesbetrekkingen te onderhouden met eene vrouwelijke ondergeschikte, na kantoortijd met haar te gaan wandelen en haar op straat te kussen.

G. *De procedure over 't Arbeidscontract.*

A. VI van de Wet op 't Arbeidscontract voegt een nieuwe afdeeling toe aan den 2^{en} titel van het 1ste boek van het Wetb. van Burgerl. Rechtsv. (van de wijze van procedeeeren voor den kantonrechter) nl. omtrent de wijze van procedeeeren in zaken, betreffende tot eene arbeidsovereenkomst, tot eene collectieve arbeidsovereenkomst of tot zekere aannemingen van werk (artt. 125^a—125^j B.R.v.), waardoor alle geschillen omtrent een arbeidsovereenkomst naar de competentie van den kantonrechter worden verwezen en de wijze geregeld wordt, waarop de vorderingen worden behandeld ¹⁾).

§ 7. Vervolg. — De bepalingen uit de beginselen van lastgeving voortvloeiende. Zagen we in de vorige § onder E, dat volgens a. 1639 de arbeider in 't algemeen verplicht is den bedongen arbeid naar zijn beste vermogen te verrichten, bij den procuratiehouder in 't bijzonder, zal deze arbeid bestaan in het verrichten van tegenwoordigingshandelingen voor den principaal.

---

¹⁾ C. f. hieromtrent Mr. B. Hes. Het Arbeidscontract. p. 143 v.v.

De lasthebber is, volgens a. 1838 B. W. niet alleen aansprakelijk wegens opzet, maar ook wegens verzuim en deze regel wordt ten opzichte van den procuratiehouder strenger toegepast, daar hij bezoldigd wordt. Voor toeval is hij niet aansprakelijk.

Hij is verplicht rekenschap te geven van zijn beheer (a. 1839).

De wet veronderstelt de mogelijkheid, dat een lasthebber zijn taak laat uitvoeren door een ander (a. 1840 B. W.). De Duitsche wet verbiedt overdracht der procura uitdrukkelijk (§ 52 H. G. B.), waardoor echter niet substitutie voor enkele handelingen wordt verboden.¹⁾ Bij ons zal men m. i. ook moeten aannemen, dat de procuratie niet overgedragen mag worden; a. 1375 B. W. zegt, dat verbintenissen ook o.a. verbinden tot wat naar haar aard door het gebruik wordt gevorderd en de bedoeling van den principaal is natuurlijk ook, wanneer hij aan een vertrouwden bediende procuratie verleent, niet dat deze hem aan een ander zal kunnen overdragen.

In de praktijk komt dikwijls voor, wat men in Deutschland „Gesamtprokura” hier „collectieve

---

¹⁾ Mr. J. A. Levy. Het Alg. Duitsche Handwb. vergeleken m. h. Nederl. Wb. van Kooph. ad. art. 53 n. 1.

procuratie" noemt, d.w.z. dat sommige handelingen door enkele personen tezamen in naam van den principaal kunnen verricht worden. a. 1841 B. W. zegt, dat er geene hoofdelijkheid bestaat tusschen de gezamenlijke gevolmachtigden, die bij eenzelfde acte, d. i. tegelijkertijd¹⁾ worden aangesteld, tenzij uitdrukkelijk bedongen. Dit volgt ook reeds uit de algemeene beginselen omtrent hoofdelijkheid (a. 1318 B. W.)

a. 1850 B. W. noemt als wijzen, waarop lastgeving eindigt :

- 1°. herroeping ;
- 2°. opzegging door den lasthebber ;
- 3°. dood, curateele, faillissement van lastgever of lasthebber.

De eerste wijze, om aan de *lastgeving* een einde te maken, geldt ook bij den procuratiehouder. De *dienstbetrekking* kan echter alleen worden opgezegd, met inachtneming van de gebruikelijke termijnen. De herroeping werkt, volgens a. 1852, niet tegen derden, indien die herroeping alleen aan de lasthebber is bekend gemaakt. Ontw. 1820 vorderde in a. 2800 dan ook openbaarmaking van de her-

---

¹⁾ Limburg in Asser III, 2 p. 28.

roeping, hetzij door eene aankondiging in de openbare nieuwspapieren, hetzij op eene andere, naar den aard van het onderwerp, gebruikelijke wijze.

De opzegging door den lasthebber kan slechts geschieden met inachtneming van de bepalingen van a. 1639^f, indien hij tegelijkertijd aan de dienstbetrekking een einde wil maken.

Ten aanzien van de derde in het B. W. genoemde wijze om de lastgeving te doen eindigen, meen ik, dat ze bij den procuratiehouder geen toepassing vindt, behalve ten aanzien van *dood en curateele wegens krankzinnigheid* van den procuratiehouder.

Het art. 1850 is niet van openbare orde. Er kan van worden afgeweken. Op grond van a. 1375 B. W. mag stilzwijgende afwijking bij den procuratiehouder worden aangenomen. Bovendien heeft de H. R. ook bij arrest van 12 Januari 1894 (W. 6458) aangenomen, dat stilzwijgende afwijking van de artt. 1850 en 1851 mogelijk is.

Het Deutsche H. G. B. bepaalt uitdrukkelijk, dat de Prokura niet ophoudt door den dood van den principaal (§ 52), zoo ook andere wetgevingen.

§ 8. De Rechtspositie van den pro-

curatiehouder tegenover derden, met wie hij handelt. De vraag, die ons nu zal bezighouden, is: „welke rechtsgevolgen brengen de handelingen van den procuratiehouder, wanneer hij vertegenwoordigingshandelingen verricht, tot stand zoowel voor de derden, met wie, als voor den principaal, voor wien hij handelt.”

Voor de oplossing van deze vraag zijn in de eerste plaats beslissend de bepalingen uit den titel over lastgeving in ons B. W.

De vertegenwoordigingsbevoegdheid van den procuratiehouder wordt bepaald door zijne aanstelling; 't zij bij onderhandsche of authentieke acte,¹⁾ corresponderende met het eene element der lastgeving, de *opdracht*,²⁾ welke aan handelsvrienden per circulaire of ook door de nieuwsbladen wordt gepubliceerd, waarin men het tweede element, de verklaring der *volmacht* kan zien.

Waar de volmachtsverklaring niet geheel overeenstemt met de opdracht, hetgeen denkbaar is,³⁾ b.v. doordat iemand, die met algemeene volmacht

---

¹⁾ Mondelinge aanstelling zou mogelijk zijn, volgens a. 1830 B. W., doch is in de practijk niet gebruikelijk.

²⁾ Zie boven § 5.

³⁾ Lenel, l. l. p. 23.

bekleed is, door een nadere instructie van den patroon in bepaalde opzichten wordt beperkt, kan dit den procuratiehouder tegenover zijn principaal verantwoordelijk maken, maar tegenover derden werkt die beperking niet. Dit beginsel wordt ook door onze jurisprudentie aangenomen. Bv. Hof Zuid-Holland 8 Jan. 1866 (M. v. H. 1866 p. 90). Hof N. Holland 25 Juni 1868 (W. 3049) cass. verw. H. R. 19 Febr. 1869 (W. 3089) die in dezen zin beslisten voor den agent en Rb. Arnhem 21 Mrt. 1889 (W. 5704) die in denzelfden zin besliste voor den zetbaas.

De artt. 1832 en 1833 B. W. verdeelen de lastgevingen :

- 1°. in algemeene en bijzondere
- 2°. in lastgeving in algemeene bewoordingen gesteld en in bijzondere bewoordingen (uitdrukkelijke).

Zoowel de algemeene als de bijzondere lastgeving kunnen in algemeene bewoordingen zijn of bijzonder uitgewerkt. Is een van beide in algemeene bewoordingen gesteld, dan strekt ze zich alleen uit tot daden van beheer.

Om te machtigen tot het vervreemden van goederen of met hypotheek bezwaren, om eene

dading aan te gaan, of om eenige andere daad van eigendom te verrichten, wordt altijd eene bizondere vermelding in de lastgeving vereischt.

Ligt nu in de hoedanigheid van procuratiehouder op zichzelf, in eene aanstelling als zoodanig, een bepaalde volmachtsverleening?

Ik meen deze vraag ontkennend te moeten beantwoorden met het oog op de handelsusancen onzent. In afwijking van wat in Duitschland regel is door de wettelijke bepalingen daaromtrent (§§ 49, 50 H. G. B.) kent onze handelspractijk zoowel gevolmachtigden, die de bevoegdheid hebben om den principaal in *alle* voorkomende gevallen te vertegenwoordigen, als de zoodanige, die deze bevoegdheid slechts voor bepaalde handelingen hebben. Beide soorten gemachtigden worden echter procuratiehouders genoemd en al hebben alle procuratiehouders steeds eene tamelijk ruime handelingsbevoegdheid, toch kunnen aanmerkelijke verschillen in den aard van die bevoegdheid voorkomen.

De aanstelling van een algemeen procuratiehouder geschiedt gewoonlijk in dier voege, dat achter de woorden: „N. wordt gemachtigd door A. om zijne zaken onder diens firmanaam te

drijven en alzoo de firma in alle voorkomende gevallen te vertegenwoordigen en te teekenen" nog eene opsomming gegeven wordt van alle bijzondere handelingen, waardoor hij dus krachtens deze aanstelling bevoegd wordt, bijvoorbeeld: te dien einde van een ieder te eischen en te ontvangen alle goederen en waarden, welke aan gemelde firma zullen blijken te competeeren, alle brieven en pakketten, postwissels en quitantiën aan de order of het adres van gemelde firma komende, te ontvangen, alle quitantiën en alle assignatiën op den kassier te teekenen, wisselbrieven en assignatiën ten behoeve van gemelde firma getrokken of geëndosseerd ter acceptatie te vertoonen en ten vervalldage te ontvangen, in geval van weigering van de acceptatie of betaling te doen protesteeren, ook dezelve te endosseeren en disconteeren, wissels op gemelde firma getrokken te accepteeren, cognossementen te endosseeren, koopmansgoederen in naam en voor rekening van gemelde firma te koopen en te verkoopen, die te ontvangen, leveren en voldoen, met een ieder te rekenen en te liquideeren, die rekeningen goed bevonden, goed te keuren en anders tegen te spreken, te doen herstellen en na gedaan herstel

te sluiten, de batige saldo's te ontvangen en de nadeelige te voldoen, voor alle ontvangsten te quiteeren en vrijwaring te beloven, op alle bijeenkomsten van schuldeischers tegenwoordig te zijn en aan de beraadslagingen deel te nemen, curators en bewindvoerders te helpen benoemen, in alle schikkingen en accoorden te treden of zich daartegen te verzetten, de schuldvorderingen van gemelde firma met de daarbij behorende titels ter bevoegder plaatse in te leveren, te doen verifiëren en derzelver deugdelijkheid met eede of plechtige verklaring te bevestigen, alle uitdeelingen te ontvangen en daarvoor te quiteeren, gelden bij particulieren of bankinstellingen op te nemen op door hem overeen te komen rentevoet, rekeningen-courant met particulieren of bankinstellingen te openen, te beëindigen en de saldo's te bepalen en tegen quitantie over te nemen dan wel bij nadeelige saldo's toe te betalen; wijders waar het noodig mocht zijn in rechten te handelen zoowel eischende als verwerende, te dien einde te dagvaarden en te verschijnen voor alle hoven, rechters en gerechten, vonnissen te verzoeken, de voordeelige ten uitvoer te leggen, dit geraden vindende, te appelleren, in cassatie te komen of zich daartegen door

middel van request civiel te voorzien, arresten op personen, penningen of goederen te leggen en weder te ontslaan, hypothecaire inschrijvingen te nemen en in derzelver doorhaling, zoowel als in die der reeds bestaande, toe te stemmen, domicilie te kiezen, cautie te stellen en den borgen vrijwaring te beloven, te accordeeren, transigeeren en compromis aan te gaan, alle acten en stukken te passeeren en te teekenen, en verder terzake voormeld al datgene te verrichten, wat ten behoeve van gemelde firma wordt vereischt.

Bij gevolmachtigden met minder algemeene bevoegdheid wordt uit zulk eene machtiging weggelaten, datgene waarvoor hij niet is gemachtigd. Soms blijven hem dan toch nog vele bevoegheden, maar soms is de machtiging slechts voor speciale handelingen. Dat hierdoor zeer weinig rechtszekerheid bestaat, is duidelijk. Bij ieder persoon, dien men als procuratiehouder ziet optreden of die als zoodanig teekent (p.p.) zal men dus moeten vragen voor elke handeling: „handelt hij binnen de grenzen van zijne volmacht?”

Vandaar, dat publicatie van de volmacht, hier meer dan elders, van 't grootste belang is.

Voor zoover de procuratiehouder nu binnen deze

grenzen heeft gehandeld, verbindt hij den principaal rechtstreeks aan de derden, met wie hij handelt (a. 1844 B. W.) en dezen rechtstreeks aan den principaal (a. 1836 B. W.).¹⁾

Waar eene *algemeene procuratie* is gegeven, meen ik, dat men hetzelfde beginsel moet toepassen als in § 49 H. G. B. belichaamd is, nl. dat de principaal verbonden wordt voor alle handelingen van den procuratiehouder, die het drijven van den handel met zich kan brengen.²⁾ Eene lastgeving als algemeen procuratiehouder zou dus volgens de terminologie van ons B. W. er eene zijn „tot alle zaken van den lastgever betrekkelijk” en een als procuratiehouder tout court is eene bijzondere.

Wanneer een van deze beide in algemeene be-
woordingen is gesteld, zou ze, volgens a. 1833²
B. W. niet machtigen tot daden van eigendom

---

¹⁾ Het art. 1844 (de lastgever is verplicht na te komen de verbintenissen, door den lasthebber, overeenkomstig de macht hem verleend, aangegaan) is overgenomen van a. 1998 C.C. Het art. 1836 echter (de lastgever kan dengene, met wien de zaakgelastigde in die hoedanigheid heeft gehandeld, onmiddelijk in rechten betrekken en de voldoening der overeenkomst vorderen) is waarschijnlijk afkomstig van a. 2783 Ontw. 1820.

²⁾ Anders Kist—Visser I p. 251.

enz., maar als er bijv. in mocht genoemd worden „tot vertegenwoordiging van den principaal in alle handelingen, die het drijven van de zaak met zich brengt,” zal ze de bijzondere machtiging van a. 1833² involveeren, daar het drijven van een handelszaak *met zich brengt* het verrichten van daden van eigendom. Ook op andere wijzen zou de aanstelling als procuratiehouder deze machtiging kunnen inhouden. Uitdrukkelijk genoemd te worden behoeft het niet altijd.¹⁾

Overigens zal, voor zoover de wet voor het mogen verrichten van bepaalde rechtshandelingen voor een ander, eene *bijzondere volmacht* eischt, deze ook van den procuratiehouder moeten worden geëischt. Zoo b.v. in a. 1217 B. W.: de volmacht tot het verleenen van hypotheek moet bij authentieke acte worden verleden, a. 1971 B. W.: om in een proces een eed op te dragen, terug te wijzen of aan te nemen wordt een bijzondere volmacht vereischt, a. 19 B. Rv. Bij eene schikking, door het verschijnen in persoon voor den rechter, kan het procesverbaal hiervan geteekend worden door een bijzonderlijk gevolmachtigde.

¹⁾ Zoo besliste ook de Rb. te Amsterdam 20 Sept. 1894. (W. 6549): onze wet kent ook stilzwijgende lastgeving.

Zoo heeft het Hof te Amsterdam ook beslist bij arrest van 22 Februari 1899 (W. 7274), dat voor de in art. 13 Sv. bedoelde bijzondere volmacht niet is voldoende de algemeene bevoegdheid om een maatschappij in rechten te vertegenwoordigen (in casu toegekend aan den directeur).

Somtijds komt in de aanstelling van den procuratiehouder voor de clausule: „de lasthebber wordt gemachtigd alles wat ten voormelden einde strekken kan, te doen, ofschoon daartoe eene speciale lastgeving noodig ware, die gehouden wordt voor in deze te zijn vervat.”

Dat daardoor de eisch van eene speciale lastgeving, die in de gemelde gevallen gesteld wordt, werkelijk vervalt, meen ik dat niet kan worden aangenomen, om den exceptioneele aard van dezen eisch, die van publieke orde is.

Voorzoover de procuratiehouder zijne volmacht overschrijdt, is hij persoonlijk aansprakelijk. Art. 1843 B. W. bevat de bepaling, dat indien derden behoorlijk kennis hebben van den omvang der volmacht, de lasthebber tegenover hen niet aansprakelijk is, ten opzichte van hetgeen boven zijn last geschied is. Het slot van het art.: „de lasthebber is in dit geval wel aansprakelijk, als hij

zich persoonlijk heeft verbonden", is overbodig.

Over de vraag, op wien de bewijslast rust, wanneer de derde den lasthebber aansprakelijk houdt voor overschrijding van zijn bevoegdheid, heerscht verschil tusschen Diephuis (XIII p. 90) en Land (III, 2 p. 299 n. 1).

Diephuis beweert, dat de lasthebber alleen gedeckt is tegen de aanspraak van derden voor de overschrijding van zijn last, door zich te beroepen op de behoorlijke publicatie van zijn volmacht en moet deze dus volgens art. 1902 B. W. bewijzen.

Land zegt: de lasthebber kan bewijs verlangen van zijn beweerde culpa.

Het meest plausibel schijnt de oplossing van Mr. Limburg (Asser III, 2 p. 33): Indien de derde den lasthebber aanspreekt tot vergoeding der door zijn schuld geleden schade, zal, zoo de lasthebber volhoudt, dat hij binnen de grenzen van zijn last is gebleven, op hem het bewijs rusten. Maar indien de derde door den lastgever aangesproken, zijnerzijds beweert, dat hij met den lastgever niet is overeengekomen datgene, waarvan de nakoming wordt gevraagd, heeft de lastgever te bewijzen, dat de lasthebber wel degelijk de overeenkomst heeft gesloten, waartoe hij opdracht had.

Een eenigszins theoretische vraag, die echter toch van belang is voor de geldigheid van door den procuratiehouder als zoodanig aangegane overeenkomsten, indien er bedrog, dwaling of geweld in 't spel is, is deze: wie is bij vertegenwoordigingshandelingen de persoon, die handelt, de lastgever door middel van den lasthebber of wel de lasthebber, wiens wilsuiting de rechtsbetrekking in 't leven roept? De vraag is niet uitgemaakt.¹⁾

De theorie van Savigny²⁾ beschouwt bij rechtshandelingen, die de mandataris verricht voor den lastgever dezen als eigenlijk handelenden persoon, terwijl de eerste dan slechts als overbrenger van den wil dienst doet, dus tot de rol van bode verlaagd wordt. Behalve dat deze theorie voor het leerstuk van de vertegenwoordiging in 't algemeen ontoereikend blijkt, daar ze niet in staat is voldoende te verklaren de volmacht zonder opdracht noch ook de wettelijke vertegenwoordigingsmacht, zoo huldigt ze ook een verkeerde beschouwing omtrent den wil, waarmee de last-

---

¹⁾ Hupka. Die Vollmacht. p. 30 v.v.

²⁾ Savigny. Obl. R. II § 53. p. 19.

gever de opdracht geeft. Savigny neemt nl. aan, dat bij den lastgever op 't oogenblik van het geven van de opdracht, reeds aanwezig is de z.g. „unmittelbare Rechtsgeschäftswille”, zoodat slechts de wil van den derde, die straks met zijn mandataris zal handelen, erbij behoeft te komen om een overeenkomst tot stand te brengen. Dit nu is onjuist. De lastgever heeft slechts den wil, om toe te laten, dat de mandataris voor hem bepaalde maatregelen zal nemen. Het is iets anders, te willen, dat een overeenkomst gesloten wordt dan zelf een overeenkomst te sluiten.

Evenmin voldoet de theorie van Thöl, de theorie van het z.g. „Doppelvertrag.”¹⁾ Deze beweert, dat „der Stellvertreter nicht meinen Vertragswillen lediglich mitteilt, sondern durch seinen Willen meinen allgemeinen Willen zu einem präzisen Vertragswillen individualisiert, dasz er also durch seinen Willen mir erst diesen bestimmten Vertragswillen macht . . . Der Stellvertreter ist der *Erzeuger* dieses meines Willens und nicht der bloße Träger dieses meines bei der Erteilung noch gar nicht vorhandenen Willens . . . Der präzise Vertragswille,

---

¹⁾ Thöl. Handelsrecht ⁶ I p. 210, 229.

durch welchen allein der Vertrag entsteht, ist ursprünglich beim Mandatar und erst infolge des fremden präzisen Vertragswillens entsteht in dem Mandanten ein eigener präziser Vertragswille." Ook Thöl gaat dus uit van de gedachte, dat de opdracht reeds — hoewel dan nog later aan te vullen door den mandataris — de Rechtsgeschäftswille bevat.

Tegenover deze beide opvattingen staat de meest juiste, die ook onder de Duitsche schrijvers den meesten aanhang vindt¹⁾ en die aanneemt, dat bij het verleenen van de opdracht volstrekt nog geen „Rechtsgeschäftswille" voorhanden is, dat deze pas later aanwezig is bij den mandataris, wanneer hij als zoodanig met derden handelt, dat m. a. w. bij vertegenwoordigingshandelingen de lasthebber en niet de lastgever de handelende persoon is.

§ 9. De procuratiehouder als subject van het handelsrecht. Over de vraag of procuratiehouders gerangschikt kunnen worden onder het begrip, „kooplieden" heerscht in de

---

¹⁾ Zie Hupka, l.l. p. 39 n. 2.

Nederlandsche jurisprudentie geen eenstemmigheid. In de litteratuur wordt ze gewoonlijk ontkennend beantwoord. De quaestie is van belang, voor de al of niet toepasselijkheid van de exceptioneele regels, door den wetgever voor kooplieden en zaken van koophandel vastgesteld, inzonderheid de regels vervat in den 4den titel van Boek I Wb. van B. Rv.

Volgens a. 2. W. v. Kh. zijn kooplieden degenen, die daden van koophandel uitoefenen en daarvan hun gewoon beroep maken. Onder deze daden van koophandel vallen volgens a. 4,9^o ook, de handelingen van factoors, cargadoors, convoi-loopers, boekhouders en andere bedienden van kooplieden, terzake van den handel van den koopman, in wiens dienst zij werkzaam zijn.

Dat handelsbedienden met vertegenwoordigingsbevoegdheid, zooals de procuratiehouders zijn, van het verrichten van deze handelingen „hun gewoon beroep maken” behoeft niet betoogd te worden. De vraag is echter of ze ook kunnen gezegd worden deze daden van koophandel *uit te oefenen* in den zin van a. 2 W. v. Kh. Dit wordt door velen ontkend.¹⁾

---

¹⁾ Cf. Mr. Calkoen l.l. p. 75 v.v.

De uitdrukking *uitoefenen* in a. 2 zou n.l. niet beteekenen het feitelijk verrichten der handeling, maar „het verrichten der handeling zóó, dat men daardoor wordt de verplichte of gerechtigde persoon, dat men dus moet handelen op eigen naam al of niet voor eigen rekening”.¹⁾

De rechtbank te Amsterdam overwoog in haar vonnis van 1 Febr. 1898 (W. 4274) dat de handelingen, ofschoon door de bedienden van een koopman persoonlijk verricht, in rechtskundigen zin niet hunne handelingen zijn, maar die van hun meester, op wiens uitdrukkelijken of onderstelden last zij werkzaam zijn.²⁾

¹⁾ Dit besliste de Rb. van Amsterdam den 3. Jan. 1890 (W. 5891). Ten onrechte beroept zich Mr. Calkoen op dit vonnis tot staving zijner meening, daar het hier een geheel andere quaestie gold, n.l. een persoon, die aan een commissionair in effecten opdracht gaf om voor hem te speculeeren en hierdoor zelf geen koopman kon genoemd worden.

²⁾ Het vonnis voegde er nog bij, dat deze zin der voorschreven bepaling (a. 4, 9°) geheel overeenstemt met de geschiedenis van voormeld a. 4, waarin de aanhef van n°. 9 aanvankelijk luidde: „alles wat betrekking heeft tot factours enzv., doch op aanmerking van een der afdeelingen van de tweede kamer der St. Gen., dat het hier niet op de personen van de factours enzv. aankwam, maar op hunne handelingen, door de tegenwoordige redactie werd vervangen. (Voorduin Ned. Wb. dl. 8. pag. 32). Dit his-

De rechtbank te Zwolle in haar vonnis van 30 Juli 1884 (P. v. J. 1884 no. 34*) overwoog, dat de bedienden van een koopman die zulke handelingen niet voor zich, maar voor zijn meester verricht, niet geacht kan worden, in dien zin daden van koophandel *uit te oefenen*, dat hij overeenkomstig art. 2 Wb. v.Kh. zelf als koopman zou behooren te worden aangemerkt.

In dezen zin waren ook het vonnis der Rb. van Groningen van 8 April 1892 (W. 6325) en het arrest van het Hof van Den Haag 14 Maart 1894 (W. 6497).

Mr. Visser (Kist—Visser I p. 89) redeneert aldus: „De kooplieden doen niet alles persoonlijk, zij hebben bedienden, die voor hen en in hun naam handelen. Juridisch zijn die verrichtingen daden van den koopman; deze pleegt de materiele handelsdaad, de ondergeschikte verleent alleen zijne medewerking daarbij door het uitvoeren der hem gegeven opdracht. En nu is (z. i.) de bedoeling van de hier besproken bepaling deze:

---

torische argument schijnt mij van weinig gewicht, daar het hier slechts om een redactie verbetering te doen was en niet voorgezet en heeft eene bepaalde wijziging in dezen geest.

dat indien een koopman een handelsdaad niet zelf uitvoert, doch door een bediende laat uitvoeren, ook diens medewerking, de hulphandeling dus, daad van koophandel is."

De hier vermelde beschouwingen gaan allen uit van de grondgedachte, dat de bedienden die een koopman vertegenwoordigen wel daden van koophandel verrichten, wanneer ze in den handel van hun meester werkzaam zijn, maar alleen voorzoover die daden eigenlijk daden van den koopman zelf zijn. De bediende wordt verlaagd tot de rol van „nuntius" bij iedere vertegenwoordigingshandeling. Vandaar dat men de bijzondere beteekenis is gaan geven aan het woord *uitoefenen* in art. 2 Wb. v.Kh.

Deze beschouwing berust echter op eene m.i. verkeerde voorstelling omtrent de functie van den vertegenwoordiger bij de vertegenwoordiging. Hierboven (§ 8) is uitvoeriger aangetoond, dat bij vertegenwoordigingshandelingen de *lasthebber* en niet de *lastgever* de handelende persoon is. Wanneer men nu dit aanneemt, dan bestaat er geen bezwaar om wel degelijk hunne daden als hunne eigene en niet als die van den koopman, in wiens dienst ze werkzaam zijn, aan te nemen en vervalt dus de redeneering die op een tegenovergesteld beginsel

is gebouwd. Wij meenen dus de procuratiehouders wel te kunnen rangschikken onder het begrip „koopman,” evenals het ook deed de Arr. Rb. van Amsterdam den 25 Maart 1870, (Mag. v. Handelsrecht 1870 p. 202). Dezelfde rechtbank bij vonnis van 12 Maart 1875 (W. 3830) en de Hoge Raad den 2 Nov. 1877 (W. 4170).

Niet slechts tegenover derden is de daad van een procuratiehouder handelsdaad, ook tegenover zijn patroon.¹⁾ De bepaling zal juist van belang zijn, indien de patroon zijn bediende voor de gevoerde gestie ter verantwoording roept,” zooals Mr. Visser opmerkt. In dezen geest oordeelde ook de Rechtbank te Amsterdam den 28 April 1892 (P. v. J. 1892, No. 92).

Hiermee is natuurlijk niet bedoeld, dat de overeenkomst tusschen procuratiehouder en zijn principaal geheel van handelsrechtelijken aard is. Zooals hierboven reeds is opgemerkt, wordt ze voor een groot gedeelte ook beheerscht door het Arbeidscontract (§ 4).

---

¹⁾ Anders Mr. Molengraaf l.l. p. 48.

HOOFDSTUK II.

De Buitenlandsche Wetgeving.

§ 1. Duitschland. Onder de buitenlandsche wetgevingen komt ten opzichte van een regeling van de rechtpositie der procuratiehouders in de eerste plaats de Duitsche in aanmerking.

Het Allgemeine Deutsche Handelsgesetzbuch van 1861 werd vervangen door het *Handelsgezetzbuch für das Deutsche Reich* van 7 April 1897, in werking sedert 1 Januari 1900. Dit geeft eene regeling in de vijfde en zesde Abschnitt van het eerste boek, waarvan de eene handelt over „Prokura und Handlungsvollmacht,” de andere over „Handlungsgehülffen und Handlungslehrlinge.” ¹⁾ De vijfde Abschnitt behandelt de omvang van de

---

¹⁾ Cf. Beitrag zur Lehre von der Prokura. Inaug. diss. von F. Schneider. Erlangen 1895.

volmacht des procuratiehouders, zijne verhouding tegenover derden, de zesde de verhouding tusschen procuratiehouder en principaal onderling, nl. het Dienstvertrag tusschen principaal en Handlungsgehilfe, onder welk algemeen begrip de procuratiehouder gewoonlijk ook zal vallen, hoewel niet noodzakelijk.¹⁾ De behandeling vervalt hierdoor in tweeën.

A. Men onderscheidt in Duitschland tusschen den „Prokurist” en den „Handlungsbevollmächtigte”. De *Prokura* is een opdracht, die machtigt tot vertegenwoordiging van den principaal op wettelijk geregelde, bijna onbepaalde wijze, in tegenstelling tot de eenvoudige *Handlungsvollmacht*, waarvan de omvang bepaald wordt door de volmacht zelf.

Eene definitie van het begrip „Prokura” geeft het H. G. B. niet. Het vroegere A. H. G. B. van 1861 noemde procuratiehouder hem, die door den eigenaar van eene zaak belast was in diens naam en voor diens rekening de handelszaak te drijven en per procuratie de firma te teekenen (a. 41 A. H. G. B.).

Ofschoon deze begripsomschrijving niet meer

---

¹⁾ Denkbaar is procuratie verleend aan een familielid, zonder dat een dienstverhouding bestaat.

in het H. G. B. voorkomt, is daarmee toch niet bedoeld, af te wijken van de vroegere regeling ¹⁾. Men kan dus nog rekenen, dat de Duitsche wet onder Prokurist iemand verstaat, die, behoudens de beperkingen van § 50⁸ en van § 49² H. G. B. den principaal in alles vervangt en, zooals uit § 49 H. G. B. blijkt, gemachtigd is tot alle handelingen in en buiten rechte, die het drijven van een handelszaak met zich brengen kan. De procuratie kan slechts verleend worden door den eigenaar van een handelszaak of diens wettelijken vertegenwoordiger of b.v. bij een Naamlooze Vennootschap door de directeuren. Ze moet door *uitdrukkelijke* verklaring verleend worden, desnoods is mondelinge voldoende).

Ze kan ook aan meerdere personen gemeenschappelijk worden verleend. Dan heet ze „Gesamtprokura“. Deze collectieve procuratie wordt dikwijls aan meer dan twee personen verleend in dier voege, dat telkens twee van hen tezamen tot vertegenwoordiging bevoegd zijn, dus b.v. van

---

¹⁾ Cf. Gierke. Der Entwurf des neuen Handelsgesetzbuches in Z. f. d. g. Hr. Bd. 45.

²⁾ Cf. Staub. Kommentar zum H. G. B. ad § 48.v.v. Cosack. Kommentar ibid.

drie personen A. en B. of A. en C. of B. en C. tezamen. Dankbaar is, dat, terwijl een van twee houders eener collectieve procuratie eigenlijk handelt, de ander meewerkt door concludente handelingen, b.v. doordat A handelt en B toehoort en zich niet tegen diens maatregelen verzet.

De procuratie machtigt tot alle soorten gerechtelijke en buitengerechtelijke handelingen, die het drijven van een handelszaak met zich brengt, d. i. niet alleen tot die handelingen, die het drijven van een *bepaalde* zaak met zich brengt, zooals bij de Handlungsvollmacht (§ 54), maar in 't algemeen tot alle handelingen, die het drijven van eenige handelszaak met zich brengen kan. De Prokurist kan bv. ook voor de zaak een proces voeren, hij kan voor haar geld opnemen en wisselverbintenissen aangaan, in tegenstelling met den Handlungsbevollmächtigte. Verandering van de zaak is hem niet toegestaan, daar dit met het wezen van zijn geheele positie in strijd geacht kan worden ¹⁾.

In gevallen, waarin een speciale volmacht door

---

¹⁾ Anders F. Schneider l.l. p. 38, die de volgende casuspositie geeft: Een handelaar in blikwaren, wien zijne gezondheidstoestand tot een langdurig oponthoud in 't

de wet vereischt wordt, behoeft deze den procuratiehouder niet gegeven te worden.

Eene bizondere wettelijke beperking van de procuratie is, dat de houder ervan slechts dan bevoegd is, onroerende goederen te vervreemden of te bezwaren, wanneer hem deze bevoegdheid uitdrukkelijk is verleend (door de z.g. Immobiliarklausel). Deze eigenaardige beperking rust nog op verouderde begrippen uit den tijd, toen onroerende goederen nog zooveel belangrijker waren dan roerende. Voor het moderne handelsverkeer is ze niet meer gerechtvaardigd.

Eene beperking van den omvang der Prokura geldt niet tegenover derden. De procuratiehouder kan dus wel door den principaal door zijne aanstelling nader in zijne bevoegdheid beperkt worden en zal, wanneer hij zich aan deze beperking niet houdt, tegenover den principaal aansprakelijk worden, maar zijne handelingen blijven geldig en noch de principaal, noch de derden kunnen zich op overschrijding der bevoegdheid beroepen.

Zuiden noodzaakt, stelt een procuratiehouder aan. Als hij na een jaar terugkeert, vindt hij tot zijne niet geringe verbazing, de zaak veranderd in een sigarenhandel. Moet hij de maatregelen, die de procuratiehouder hiertoe genomen heeft, erkennen? Ja, hij moet ze erkennen.

Eene beperking van de Prokura tot het besturen van ééne van verschillende filialen van dezelfde zaak, is slechts mogelijk als die filialen onder verschillende firma's worden gedreven.

De Prokurist moet zoo teekenen, dat hij bij de firmanaam zijn eigenen voegt met eene toevoeging die de procuratie aanduidt, dus f^a. N. N. p. p. X. Dit voorschrift wordt zeer ruim opgevat. Vele afwijkingen komen in de practijk voor, bv. alleen de firmanaam of alleen de firma + p. p. zonder den naam van den Prokurist of zelfs alleen diens naam. Deze worden als geldig erkend door de rechtspraak.

Behalve op deze wijze kan de Prokurist de firma ook verbinden door mondeling of stilzwijgend te handelen.

De Prokura is steeds herroepelijk, behoudens het recht op schadevergoeding, dat de procuratiehouder kan hebben, voortvloeiende uit zijn arbeidscontract.

De Prokura mag niet worden overgedragen. Ze gaat te niet door den dood van den principaal.

Het verleenen der Prokura moet door den principaal in 't Handelsregister worden ingeschreven. Is ze als collectieve procuratie verleend, dan

moet dit erbij vermeld worden. De niet-inschrijving maakt de Prokura echter niet nietig, men kan er zich dan echter tegenover derden niet op beroepen, tenzij dezen ermede bekend waren.

De Prokurist moet zijne teekening van de firma met zijn naam bij de rechtbank van koophandel indienen.

Het te niet gaan van de Prokura moet op dezelfde wijze als de verleening worden ingeschreven.

Tegenover deze *Prokura* staat nu de *Handlungsvollmacht*.

Is iemand zonder verleening van Prokura aangeesteld tot het drijven van eene handelszaak of tot het verrichten van eene bepaalde, tot eene handelszaak behorende soort van zaken of tot enkele hiervan, dan strekt zich deze volmacht (*Handlungsvollmacht*) uit over alle handelingen, die het drijven van een *zoodanige zaak* of het verrichten van *zoodanige handelingen* gewoonlijk meebrengt. Tot het vervreemden of bezwaren van onroerende goederen, tot het aangaan van wisselverbintenissen, tot het opnemen van geld en het voeren van processen is hij slechts bevoegd indien dit uitdrukkelijk is bepaald. De *Handlungsbevollmächtigte* mag niet

teekenen als ware hij Prokurist, dus niet p. p. X.
In de praktijk teekent hij : per N. N. X.

B. De verhouding tusschen den handelsbediende in 't algemeen en zijn patroon, wordt uitvoerig geregeld in de zesde Abschnitt §§ 59—76 H.G.B.

Vermelding van alle bizondere voorschriften hier gegeven, schijnt onnoodig.

We vermelden slechts, dat geregeld worden:

a. de aanspraak op loon van den bediende (§ § 59, 63, 64, 65).

b. verbod om handel te drijven voor eigene of vreemde rekening in het vak van den principaal. Bij overtreding hiervan kan de patroon schadevergoeding eischen of de zaken overnemen (§ § 60, 61).

c. regelen voor de inrichting der lokalen enz. (§ 62).

d. de opzeggingstermijn (§ § 66—68).

e. de dienst kan wederzijds worden opgezegd zonder inachtneming hiervan, bij het bestaan van een gewichtige reden. Als zoodanig gelden voor den bediende:

1. als de bediende ongeschikt wordt voor zijn dienst,

2. als de principaal niet op tijd 't loon betaalt,
3. als de principaal zijn verplichtingen van § 62 niet nakomt,
4. bij verschillende soorten van beleedigingen van de zijde van de principaal (§ 71).

Voor den principaal:

1. als de bediende ontrouw is of zonder zijne toestemming handel drijft,
2. als hij zijn dienst onbevoegd verlaat of weigert zijne verplichtingen na te komen,
3. als hij door aanhoudende ziekte, vrijheidsstraf of afwezigheid of militaire dienst van meer dan acht weken, verhinderd wordt, dienst te doen,
4. bij beleedigingen tegenover den principaal (§ 72),
- f. recht van den bediende op een schriftelijk getuigschrift bij het einde der dienstverhouding (§ 73),
- g. omtrent het concurrentieverbod na afloop van den dienstitjd eene soortgelijke bepaling als in ons Arbeidscontract (§ 74).

De Duitsche wetgeving ten opzichte van den procuratiehouder werd nagevolgd door

- 1°. *Oostenrijk* in 't Allgemeine Handelsgesetzbuch

van 1863 [bk. I, tit. V.]. Deze bepalingen zijn die van 't Allg. Deutsche Handelsgesetzbuch van 1861.

2°. *Hongarije, Croatië en Slavonië*. Het Handelswetboek van 1876 is ook eene navolging van het vroegere Deutsche wetboek.

§ 2. *Zwitserland*. Ook in Zwitserland heeft men de rechtspositie van den procuratiehouder uitvoerig geregeld, evenwel niet in een handelswetboek, want dit bestaat hier niet. Het geheele verbintenissenrecht met inbegrip van die overeenkomsten, welke gewoonlijk in de handelswetboeken worden behandeld, vindt men hier in het *Bundesgesetz über das Obligationenrecht* van 14 Juni 1881, in werking sedert 1883. Dit wetboek handelt in titel XV over *Prokuristen, Handlungsbevollmächtigte, Handelsreisende*. ¹⁾

De Zwitsersche wetgeving op dit punt staat op den bodem van het Deutsche recht. Het begrip van Prokura is onafhankelijk van de dienstverhouding. Toch is ook de invloed van het Fransche recht merkbaar. De Prokura is n.l. gesystemati-

---

¹⁾ Cf. Schneider u. Fick. Das Schweizerische Obligationenrecht ad art. 422 v.v.

seerd in 't O. R. onder 't algemeene begrip „Auftrag”. ¹⁾ ²⁾

Onder „Prokura” verstaat men de bevoegdheid om binnen de grenzen van het geheele bedrijf van den principaal namens hem te handelen. Ook hier heeft men den Prokurist in tegenstelling met den Handlungsbevollmächtigte met eene vertegenwoordigingsbevoegdheid, die door de wet wordt bepaald, waarvan eene beperking tegenover derden niet geldig is, wiens aanstelling in 't Handelsregister moet ingeschreven en die aan zijne *aanstelling als zoodanig* zijne rechten ontleent.

De aanstelling kan uitdrukkelijk geschieden of feitelijk, maar moet in elk geval ingeschreven worden. Reeds vóór de inschrijving wordt de principaal echter door de handelingen van den Prokurist gebonden.

De Prokurist geldt tegenover derden (die niet anders weten) als gemachtigd, om voor den principaal wisselverbintenissen aan te gaan (deze worden uitdrukkelijk genoemd) en in zijn naam

---

¹⁾ Die Prokura. Inaug. diss. von J. Vogel. Bern 1903. p. 14.

²⁾ „Prokura” heet de overeenkomst in de Duitsche uitgave van het Obligationenrecht.

alle soorten rechtshandelingen te verrichten, welke de zaak meebrengen kan. Tot het vervreemden en bezwaren van onroerende goederen behoeft hij echter eene bijzondere machtiging.

Ook de collectieve procuratie wordt genoemd. Herroeping van de procuratie moet ingeschreven worden, al mocht ook de verleening niet zijn ingeschreven.

Als iemand tot gemachtigde wordt aangesteld zonder verleening van Prokura, dan strekt zich zijne bevoegdheid uit tot het verrichten van alle rechtshandelingen, die een zoodanig bedrijf of het voeren van zoodanige zaken, als waarvoor hij is aangesteld, gewoonlijk met zich brengen. Hij is echter tot het aangaan van wisselverbintenissen, opnemen van geld en het voeren van rechtsgedingen voor de firma slechts gerechtigd, indien hem zoodanige bevoegdheid uitdrukkelijk is verleend.

De procuratiehouder mag zonder toestemming van den principaal noch voor eigen, noch voor vreemde rekening zaken drijven, die tot het bedrijf van den principaal behooren. Bij overtreding van dit voorschrift kan de principaal schadevergoeding eischen of ook deze zaken zelf overnemen.

Prokura en Handlungsvollmacht zijn steeds herroepelijk, behoudens de rechten, die uit de dienstverhouding voortvloeien.

De dood van den principaal doet de procuratie niet teniet gaan.

§ 3. Italië. In Italië is sinds 1883 in werking de *Codice di commercio*, in vele opzichten eene navolging van het Allgem. Deutsche Handelsgesetzbuch. Boek I titel XII van dit wetboek handelt van handelsmandaat en de tweede sezione hiervan handelt „dei institori e dei rappresentanti.”¹⁾

„*Institore* is hij, die aangesteld wordt ter uitoefening van het handelsbedrijf des principaals ter plaatse, waar deze het uitoefent of op een andere plaats” luidt de definitie van art. 367 C. di C.

De principaal is voor de handelingen van dezen gemachtigde en voor de verplichtingen, die deze op zich heeft genomen, verantwoordelijk. Zijn er meerdere principialen, dan zijn ze hoofdelijk aansprakelijk.

De aan den institor verleende volmacht kan

---

¹⁾ Cf. Il diritto commerciale Italiano, esposto sistematicamente da Alberto Marghieri I p. 283 v.v.

zijn *uitdrukkelijk of stilzwijgend*. De *uitdrukkelijk* verleende moet ter griffie van de handelsrechtbank, binnen welker arrondissement de procuratiehouder zijne functie zal uitoefenen, ingeschreven worden. Een uittreksel van de volmacht moet in het Blad voor gerechtelijke aankondigingen gepubliceerd worden.

Tegenover derden geldt de *stilzwijgende* volmacht voor algemeen. De principaal kan derden geene beperking der stilzwijgend verleende volmacht tegenwerpen, tenzij hij bewijst, dat ze deze ten tijde van het sluiten der overeenkomst kenden.

De bevoegdheid van den schriftelijk gemachtigde echter moet worden beoordeeld naar zijne volmacht. Eene *algemeene* volmacht is onbeperkt, sluit echter niet in het bezwaren of vervreemden van onroerende goederen, waarvoor eene speciale autorisatie van den principaal noodig is ¹⁾.

De procuratiehouder moet steeds handelen in naam van zijn principaal en in zijne onderteeke-ning bij den naam der firma, met de bijvoeging „per procura” zijn eigen naam voegen.

Hij kan niet zonder uitdrukkelijke machtiging

---

¹⁾ A. Marghieri l.l. p. 285.

van den principaal handelen of deelnemen voor eigen of vreemde rekening, in andere zaken van denzelfden aard als waarvoor hij is aangesteld. Handelt hij hiermee in strijd, dan is hij tot schadevergoeding verplicht en de principaal heeft bovendien het recht, de winst, die de verboden handelingen opleveren, te behouden.

Herroeping van de uitdrukkelijk verleende volmacht moet op dezelfde wijze gepubliceerd worden als de verleening ervan.

De procuratiehouder kan in naam van den principaal in rechte optreden, en in rechte aangesproken worden voor de verplichtingen, die voortvloeien uit de zaken, door hem afgesloten.

§ 4. Spanje. In Spanje is sinds 1 Januari 1886 in werking de nieuwe *Codigo del comercio*, berustend op den grondslag van het Fransche wetboek, en daarnaast op de Spaansche handelspractijk en de „*Ordenanzas de Bilbao*”. Titel 3 van het 2de boek hiervan handelt „van handelsmandaat” en de tweede afdeeling hiervan „van handelsgevolmachtigden” ¹⁾.

---

¹⁾ Eene vertaling van het Spaansche wetboek vindt men in O. Borchardt. *Die geltenden Handelsgesetze des Erdballs*. Berlin 1883—1887.

In het Spaansche wetboek vindt men niet de onderscheiding tusschen procuratiehouders in den zin van het Duitsche woord „Prokurist” eenerzijds en de overige handelsgevolmachtigden anderzijds, doch de bevoegdheid tot vertegenwoordigen wordt bepaald door de aanstelling. De regeling is als volgt :

De koopman kan gemachtigden aanstellen met algemeene of bizondere volmacht om in zijn naam, geheel of voor een deel, de zaak te drijven.

Deze verbinden den principaal, wanneer ze bij de teekening van hun naam aangeven, dat ze hiertoe volmacht bezitten.

De door den procuratiehouder aangegane overeenkomsten zijn verbindend tegenover derden, ook wanneer later blijkt van misbruik van vertrouwen, overschrijding van bevoegdheid of andere oneerlijkheid zijnerzijds, voorzooover deze overeenkomsten betreffen voorwerpen, die binnen den kring van het bedrijf liggen, of blijkt dat hij op last van den principaal heeft gehandeld of deze zijne handelingen heeft goedgekeurd.

Sluit de procuratiehouder eene overeenkomst in eigen naam, dan is hij tegenover den persoon, met wien hij gehandeld heeft, aansprakelijk, maar

als het voor rekening van den principaal is gesloten, dan kan de andere partij òf den procuratiehouder òf den patroon aanspreken.

De procuratiehouders mogen geen handel voor eigen rekening drijven van denzelfden aard als hun principaal zonder zijne toestemming. Anders zijn de voordeelen voor den principaal en de verliezen voor den procuratiehouder.

Door den dood des principaals gaat de volmacht niet te niet.

De procura mag niet overgedragen worden zonder toestemming van den principaal.

Kooplieden kunnen ook aan andere personen, buiten de eigenlijke procuratiehouders, de voortdurende behandeling van eene of eenige hunner verrichtingen in hun bedrijf voor hun naam en voor hunne rekening door een schriftelijke of mondelinge opdracht opdragen. Vennootschappen moeten dit in hun reglementen vastleggen en kooplieden moeten dit door circulaires aan hun handelsvrienden meedeelen.

Bizondere gronden waarop kooplieden hunne bedienden kunnen onslaan zonder den opzeggings-termijn in acht te nemen zijn :

1. bedrog of misbruik van vertrouwen.

2. handeldrijven zonder toestemming van den principaal.

3. grovelijk tekort komen in respect en achting, die zij den principaal of leden van zijne familie verschuldigd zijn.

Op dezelfde wijze kunnen bedienden den dienst opzeggen:

1. bij niet betaling van het salaris op den bepaalden tijd.

2. niet juiste uitvoering van eene voorwaarde, ten voordeele van den bediende gemaakt.

3. Slechte behandeling of grove belediging door den principaal.

Veel overeenkomst met de regeling in Spanje vertoont die in de „Codigo commercial Portuguez” die sinds 1889 in *Portugal* geldt.

§ 5. Andere landen, waar eene speciale regeling bestaat. *Argentinië*. Hier geldt het handelswetboek van 1862, berustend op de Fransche, Spaansche, Portugeesche en Braziliaansche wetboeken. Boek I, titel III, Cap. 4 handelt van handelsgemachtigden en handelsbedienden.¹⁾

Iedere gemachtigde moet worden aangesteld

---

¹⁾ De vertaling vindt men bij O. Borchardt in het a.w.

door eene bizondere volmacht van den eigenaar der zaak. Deze moet in het handelsregister worden ingeschreven. Eene onderscheiding tusschen de handelsgevolmachtigden bestaat niet. Hunne bevoegdheid wordt door de aanstelling bepaald, maar gemachtigden met algemeene volmacht worden gerekend te zijn bevoegd tot alle handelingen, die de leiding der zaak met zich brengt.

Verboden is het zaken drijven voor eigen rekening aan de gemachtigden.

De rechten van den gemachtigde eindigen niet door den dood des principaals.

Uitdrukkelijk wordt als wijze van publiceeren van de procura genoemd het zenden van circulaires aan handelsvrienden en bepaald, dat de handelingen van den procuratiehouder verbindend zijn tegenover de derden aan wie deze gezonden zijn.

Als bizondere redenen om gemachtigden te ontslaan worden genoemd:

1. onbekwaamheid tot het vervullen van de plichten, waarvoor ze zich verbonden hebben;
2. eene daad van verduistering of misbruik van vertrouwen;
3. zaken drijven voor eigene of anderer rekening zonder verlof van den principaal.

In *Bolivië*, waar sinds 12 November 1834 de *Codigo mercantil Santa-Cruz* geldt, vindt men in boek I in de artt. 149-165 eene regeling, die nagenoeg overeenstemt met die van het Argentijnsche wetboek. Veel overeenkomst hiermee vertoonen ook de wetboeken van *Brazilië* (van 1850) in boek I, titel III, cap. 4, van *Chili* (van 1865) in boek I titel II §§ 7-9, van *Columbië* (van 1859), *Costa Rica* (1850), *Guatamala* (1878), *Honduras* (1880), *Mexico* (1854), *Nicaragua* (1869), *Peru* (1853), *Salvador* (1882), *Uruguay* (1878), *Venezuela* (1873), die allen meer of min op het oude Spaansche handelswetboek berusten van 1829.¹⁾

§ 6. Landen zonder gecodificeerd handelsrecht. *Engeland* en de *Ver. Staten van N. Amerika* hebben geen gecodificeerd handelsrecht en ook geene bijzondere wetten, die de rechtspositie der procuratiehouders regelen.

In de *Scandinavische rijken* echter, waar ook geen handelswetboek bestaat, bestaan wel bijzondere wetten hieromtrent. Nagenoeg eenvormig is de regeling, die tot stand is gekomen door de wet

---

¹⁾ Vertalingen van al deze wetboeken bij O. Borchardt a.w.

*betrekkelijk het Handelsregister, de firma en de procuratie in Denemarken in 1889, Noorwegen in 1890, Zweden 13 Juli 1889 [gew. in 1895]*¹⁾.

De regeling is als volgt:

Heeft de eigenaar van een in het Handelsregister opgenomen firma aan een bepaald persoon volmacht gegeven, die uitdrukkelijk voor *procuratie* is verklaard, of heeft hij op andere wijze iemand als procuratiehouder aangewezen, dan is deze gemachtigd, in alles wat tot het bedrijf van den principaal behoort, voor hem te handelen en zijne firma te teekenen. Echter mag de procuratiehouder het onroerend vermogen van den principaal niet vervreemden of in eene bezwaring daarvan toestemmen zonder uitdrukkelijke machtiging.

Eene schriftelijke procuratie omvat voor den procuratiehouder de bevoegdheid, om zelf of door gevolmachtigden den principaal voor den rechter te vertegenwoordigen, alsook om eene dading te treffen.

De bevoegdheid kan niet rechtsgeldig tegenover

---

¹⁾ Eene vertaling van de Zweedsche wet vindt men in Zeitschr. f. das ges. Handelsr. dl. 36, p. 197. De Annuaire de législation étrangère 17e année p. 720 en 19e année p. 723 geeft de drie wetten.

derden voor bepaalden tijd beperkt of op andere wijze begrensd worden.

Verder is de procuratie niet voor overdracht vatbaar, kan herroepen worden en eindigt niet door den dood des principaals.

Verandering en herroeping van de procuratie moeten in het handelsregister worden opgenomen.

De in dit hoofdstuk niet behandelde landen hebben geene bijzondere bepalingen over procuratiehouders. Dit is, wijl zij behooren tot die, welke het beperkte handelsrecht van den Franschen Code de Commerce van 1807 hebben overgenomen. Naar het voorbeeld van dit wetboek is het handelsrecht geregeld in Luxemburg, Polen en België, [hier herzien in 1872], eveneens in Griekenland, waar de C. de C. ongewijzigd vertaald is ingevoerd in 1835.

HOOFDSTUK III.

Welke regeling van de rechtspositie van den procuratiehouder is ten onzent gewenscht?

§ 1. Regeling der dienstbetrekking. Zooals in § 4 van Hoofdstuk I gebleken is, wordt de verhouding tusschen den procuratiehouder (voorzoover deze kantoorbediende is) en zijn principaal ten onzent op 't oogenblik geregeld door de bepalingen van het Arbeidscontract. Dit regelt nl. de dienstbetrekking. Het gedeelte van de innerlijke zijde van des procuratiehouders rechtspositie, dat berust op lastgeving en vertegenwoordiging wordt geheel ongeregeld gelaten.

Wat betreft de onderbrenging ook van de dienstbetrekking der handelsbedienden onder de algemeene term van „allen, die tegen loon gedurende zekeren tijd in dienst van anderen arbeid verrichten”

— hiertegen werd bij de behandeling van de Wet op het arbeidscontract door sommige leden van de Tweede kamer der Staten Generaal bedenking gemaakt (Voorl. Versl. § 7). „Hun kwam het niet juist voor, dat de voorgestelde bepalingen van toepassing zouden zijn voor *allen*, die tegen loon gedurende zekeren tijd in dienst van anderen arbeid verrichten, onverschillig over welk soort van arbeid of van dienstbetrekking de overeenkomst loopt, omdat zij meenden, dat bepalingen van zoo wijde strekking niet voldoende scherp kunnen worden geformuleerd. Waarom, vroegen deze leden, heeft de Regeering niet het voorbeeld van Duitschland gevolgd, waar in het Burgerlijk Wetboek voorschriften omtrent het Arbeidscontract in het algemeen zijn opgenomen en naast deze meer algemeene regeling voor bepaalde categorieën van arbeidende personen speciale bepalingen gelden, als de voorschriften omtrent *Handlungsgehilfen und Handlungslehrlinge* in het Handelsgezetzbuch, die van de Gewerbeordnung, van de Seemannsordnung en die der Gesindeordnungen”.

Is inderdaad zulk eene algemeene regeling wenschelijk? Moet men niet vreezen, dat de belan-

gen van speciale categorieën van personen, als o.a. van de handelsbedienden, niet verzorgd kunnen worden door zulk eene alles omvattende regeling? Ook bij de openbare beraadslaging in de Tweede Kamer werd ze door sommige sprekers nog afgekeurd als „doodende uniformiteit,” terwijl ook het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer deze uitdrukking bezigde (II § 2). ¹⁾

Eenig bezwaar is zeker aan zulk eene regeling verbonden, wanneer ze niet zeer nauwkeurig wordt verzorgd. Wat er nu in 't algemeen zij van het universele standpunt der wet op het arbeidscontract, meen ik toch, dat ten opzichte van de positie der handelsbedienden niet gesproken kan worden van verwaarloozing van hunne belangen. De Regeering kwam dan ook gedurende de behandeling der wet tegemoet aan de bezwaren, daartegen o.a ingebracht door de „R.K. Vereeniging van Handels- en Kantoorbedienden St. Augustus-“

---

¹⁾ Men had gewild, dat de ontwerper 3 categorieën van arbeiders had in het oog gehouden: *a.* arbeiders in fabrieks- en handwerksnijverheid, waaronder ook de inwonenden; *b.* de dienstboden; en *c.* alle overige in loondienst zijnde personen, waarvan dan uitgezonderd hadden moeten worden directeurs van N. V. en dergelijke.

tinus" te Amsterdam en heeft bepalingen in door het adres van deze vereeniging gewenschten zin, alsnog in het ontwerp ingebracht.

De minister heeft zelf in de Memorie van Toelichting de algemeenheid der regeling als volgt verdedigd. „In 't dagelijksch leven wordt onderscheid gemaakt door 't spraakgebruik tusschen verschillende soorten van werknemers; men spreekt van dienstboden, boerenknechts, ambachtslieden, fabrieksarbeiders, meesterknechts, kantoorbedienden, klerken, boekhouders, beambten, kunstenaars, huishoudsters, winkeljuffrouwen enz. Wetenschappelijke onderscheiding is beproefd door Dankwardt (Jahrb. f. d. Dogmatik dl. XIV, p. 232). Doch geheel iets anders is het, met het oog op een verschil in rechtsgevolgen, deze categorieën zoo nauwkeurig te omschrijven, de grenslijn zoo scherp te teekenen, dat practijk en rechtspraak daarin een veilig richtsnoer vinden. Gelukt dit niet, dan ontstaan ontelbare processen — en wel van de meest ondankbare soort — over de vraag, of zekere dienstbetrekking valt binnen of buiten de grenzen van het wettelijk begrip, of over de kwestie, of zekere dienstbetrekking te rangschikken is onder de eene of

andere der wettelijke regelen. Dat in Nederland eene uitgebreide, over ruim vijftig jaar loopende, rechtspraak het niet zoover heeft kunnen brengen, eene eenigermate bevredigende omschrijving te geven van de begrippen *dienstbode*, *werkman* en *werkbode*, mag bekend heeten."

Het groot aantal processen, dat in Duitschland reeds het gevolg is geweest van de daar bestaande onderscheidingen, moge aan ons land dan ook ter waarschuwing strekken om, evenmin als de ministers Cort van der Linden en Loeff het gedaan hebben, niet te gaan zoeken naar onderscheidingen voor de verschillende categorieën van werknemers. Aan eene eenvoudige procedure zal dit zeker ten goede komen, en dat is eene van de eerste vereischten voor eene goede regeling van het arbeidscontract. M. i. bestaat er geen reden, om de handelsbedienden in 't algemeen of de procuratiehouders in 't bijzonder te gaan onttrekken aan de algemeene regeling, thans in het B. W. gegeven.

§ 2. Bevoegdheid. Wat het overige van de positie der procuratiehouders betreft, zoowel tegenover hun principaal als tegenover derden, met wie zij handelen, dit is geheel ongeregeld,

zooals gebleken is in Hoofdstuk I. Weinig botsingen komen in de practijk voor. Een koopman zal niet licht eene handeling van een zijner bedienden, tegenover derden namens hem verricht, désavoueren, om het vertrouwen, dat in den handel onmisbaar is, niet te schokken, al heeft deze bediende ook zijne bevoegdheid overschreden. Dit neemt niet weg, dat zekerheid meer gewenscht is, dan deze, uitsluitend op goed vertrouwen berustende, toestand, waarvan ten slotte elk oogenblik iemand de dupe kan worden. Wanneer bij ons een willekeurig persoon handelt met den procuratiehouder van eene of andere firma, kan hij onmogelijk weten of de laatste zijne bevoegdheid al of niet te buiten gaat; 't begrip „procuratiehouder” is daarvoor bij ons veel te zwevend, en een middel om zich te overtuigen, hoever des procuratiehouders bevoegdheid gaat, bestaat voor den derde ook niet. Soms verstaat men onder „procuratiehouder” in de practijk van den handel iemand, die bevoegd is tot alle handelingen, waartoe de principaal zelf zou bevoegd zijn; dan weer ontbreken er aan deze bevoegdheden enkele; soms eindelijk heeft hij slechts eene vrij beperkte volmacht.

Zóó komt het b.v. voor, dat in eene Naamlooze Vennootschap twee directeuren aan twee andere personen procuratie geven, niet als collectieve procuratie, doch aan ieder van hen afzonderlijk, met dien verstande dat nimmer de beide principalen gelijktijdig kunnen worden vertegenwoordigd, zoodat dus voor iedere handeling steeds vereischt wordt de medewerking of onderteekening van een der principalen in persoon en bij verhindering of afwezigheid van den ander die van een der procuratiehouders.

Hoe zal nu bij de tegenwoordige ongeregelde toestand een derde, die met de N. V. moet handelen op eene dergelijke situatie verdacht kunnen zijn? Hoogstwaarschijnlijk zal hij den procuratiehouders niet eerst naar hunne acte van aanstelling vragen, alvorens met hen te handelen.

Waar nu zoovele landen, zooals uit Hoofdstuk II blijkt, reeds eene speciale regeling voor de procuratiehouders hebben, 't zij in het Handelswetboek, 't zij in eene aparte wet, wanneer er geen Handelswetboek bestaat, daar is er zeker wel reden, om ook ten onzent pogingen te doen om tot eene regeling hieromtrent te geraken.

Wanneer we de buitenlandsche wetgevingen

op dit punt nagaan, kunnen we ze in twee groepen verdeelen:

Groep A. Type Duitse wetgeving. Hiertoe behooren de wetgevingen van Oostenrijk—Cisleithanië, Hongarije, Croatië, Slavonië, Roemenië, Bulgarije e.a.

Groep B. Type Italiaansche wetgeving. Hiertoe behooren, al zijn ze eenigszins verschillend, de wetgevingen van Spanje en die van de Zuid-Amerikaansche Staten, die veel op de Spaansche gelijken.

De wetgevingen van groep A maken een principieel onderscheid tusschen den eigenlijken *procuratiehouder* eenerzijds en den *handelsgevolmachtigde* anderzijds (zie Hoofdstuk II § 1).

De eerste bezit eene reeks speciaal in de wet omschreven bevoegdheden, die tegenover derden niet mogen worden beperkt. De bevoegdheid van den handelsgevolmachtigde wordt beheerscht door zijne bijzondere volmacht.

Inderdaad heeft dit stelsel groote voordeelen; het geeft eene bijna absolute rechtszekerheid. Ieder, die de handteekening van een procuratiehouder, in zijne qualiteit gezet, voor zich ziet, kan onmiddellijk zien, of deze zich al of niet gehouden heeft binnen de perken zijner bevoegdheid.

Toch heeft het ook een nadeel. Juist, waar de wettelijke bevoegdheid van den procuratiehouder zoo groot is, waar ze alleen wordt beperkt ten opzichte van het vervreemden en bezwaren van onroerende goederen, daar zal zich in de practijk dikwijls de behoefte voordoen, om deze bevoegdheid ook ten opzichte van sommige andere punten te beperken; en dan moet de principaal of aan zijn gemachtigde de qualiteit van procuratiehouder onthouden of hij kan tegenover derden de beperkingen niet laten gelden. Waar blijft *dan* het voordeel van de wettelijke omschrijving der bevoegdheden der procuratiehouders?

Nog zou ik deze regeling ook ten onzent willen aanbevelen, indien ze niet inging tegen de gewoonte van den handel hier te lande. Want wat zou het gevolg zijn, indien eene dergelijke wettelijke regeling hier te lande tot stand kwam? Hoogstwaarschijnlijk dit, dat de handel toch zijn eigen, ook reeds nu bestaande, gebruiken bleef handhaven en eene eigen opvatting bleef huldigen omtrent het begrip „procuratiehouder”.

Geen enkel voordeel zou dan bereikt zijn door wettelijke regeling. Daarom is beslist meer aan te bevelen voor ons land eene regeling, waarvoor

het voorbeeld gegeven wordt in de wetgevingen van *groep B*.

Als voorbeeld nemen we hiervoor de Italiaansche regeling. In Italië kan een koopman gemachtigden aanstellen, 't zij uitdrukkelijk (schriftelijk) 't zij stilzwijgend, om in zijn naam, *geheel of voor een deel*, de zaak te drijven (zie § 3 Hfdst. II). Eene stilzwijgende volmacht geldt voor *algemeen* tegenover derden.

De bevoegdheid van een *uitdrukkelijk* gevolmachtigden procuratiehouder hangt echter geheel af van zijne volmacht.

Eene *algemeene volmacht* is onbeperkt, sluit alleen niet in het bezwaren of vervreemden van onroerende goederen, waarvoor eene speciale autorisatie van den principaal noodig is.

Dit stelsel staat principieel tegenover het Duitsche. Alle mogelijke vrijheid wordt hier gelaten aan de individueele overeenkomsten. Alleen wordt in de wet gesproken van eene *algemeene volmacht*, en deze wordt gerekend alle bevoegdheden in te sluiten, die ook den principaal toekomen, behalve dat ook weer het bezwaren of vervreemden van onroerende goederen wordt uitgesloten.

Eene regeling in dezen geest acht ik, met het

oog op de handelstoestanden ten onzent, hier het meest gewenscht. Ik zou ook den term „*algemeene procuratie*” in de wet willen gebruikt zien en van deze bepaald, dat ze machtigt tot alles, waartoe de principaal zelf zou gerechtigd zijn. Eene beperking ten opzichte van het bezwaren en vreemden van onroerende goederen is niet gewenscht; want ten eerste is dit eene bepaling, afstammende uit een tijd, toen het bezit van onroerend goed nog van zooveel meer belang was dan het bezit van roerende goederen, en ten tweede is het zeer goed denkbaar, dat een procuratiehouder zich in de noodzakelijkheid ziet geplaatst om op een of meer der gebouwen, waarin de zaak gedreven wordt, hypotheek te nemen. De bevoegdheid, om dit te doen, komt reeds nu voor in acten van aanstelling van procuratiehouders; en in elk geval is het niet een grooter bewijs van vertrouwen in den tegenwoordigen tijd, iemand hiertoe bevoegdheid te geven, dan hem b.v. de bevoegdheid te geven wissels te accepteeren of accepten te teekenen voor de firma.

De bevoegdheid van een procuratiehouder, die niet den naam „*algemeen procuratiehouder*” draagt, zal zich verder geheel moeten regelen naar zijne volmacht.

§ 3. Publicatie. In *beide* bovengenoemde groepen van wetgeving vindt men het principe van *publicatie der volmacht*. [In 't Spaansche wetboek is dit niet uitdrukkelijk voorgeschreven voor gewone procuratiehouders, wel voor personen, die voor een of ander speciaal soort handelingen gevolmachtigd zijn]. Publicatie der volmacht is een eerste vereischte voor eene goede wettelijke regeling op dit punt. Ze is onmisbaar vereischte bij eene regeling, zooals hierboven voor ons land werd aanbevolen, waarbij zich de bevoegdheid der procuratiehouders naar hunne volmacht zou regelen. De publicatie wordt in het buitenland gewoonlijk verricht door inschrijving in het z. g. *Handelsregister*; soms wordt ook genoemd publicatie door het zenden van circulaires [b.v. in het handelswetboek van Argentinië].

Hier te lande bestaat nog geen *Handelsregister*. Wel heeft de Staatscommissie van 22 November 1879 tot herziening van het Wetboek van Koophandel [bestaande uit de H. H. Kist, T. M. C. Asser, Pijnappel en Molengraaff], een ontwerp aangeboden omtrent het Handelsregister, waarin voorgesteld wordt o. a.:

Onder den naam van *het Handelsregister* wordt

ter griffie van het Kantongerecht een register gehouden, bestemd voor de inschrijving van de rechtsbetrekkingen en feiten, waarvan de wet die inschrijving beveelt of toelaat (a. 1).

Bij de inschrijving wordt aan den griffier overgelegd eene gedagteekende en door den belanghebbende onderteekende opgave der verlangde inschrijving (a. 5).

De griffier doet van iedere inschrijving en voorloopige inschrijving terstond mededeeling aan het Departement van Justitie. Door de zorg van dit departement wordt in alleen hiervoor bestemde, doorlopend genummerde, en afzonderlijke verkrijgbare Bijvoegsels van de Nederlandsche Staatscourant, van den eersten en derden Woensdag van elke maand, aankondiging gedaan van de achtereenvolgens bij elk kantongerecht gedane inschrijvingen en voorloopige inschrijvingen, en wordt vóór 15 Februari van elk jaar verkrijgbaar gesteld een alphabetische tafel op de aankondigingen van het vorige jaar (a. 9).

Het Handelsregister en de alphabetische tafel, benevens een volledig exemplaar van de in art. 9 bedoelde bijvoegsels van de Nederlandsche Staatscourant en alphabetische tafels, liggen ter griffie

kosteloos voor een ieder ter inzage (a. 11).

In den vorm, te bepalen bij A. M. v. B., kan een ieder, tegen betaling der kosten, van den griffier bekomen :

1°. een door den griffier gedagteekend en gewaarmerkt uittreksel uit het Handelsregister, desgevorderd onder verklaring, dat met betrekking tot de bij dat uittreksel bedoelde inschrijving geenerlei verdere inschrijving in dat Handelsregister voorkomt.

2°. eene door den griffier gedagteekende en gewaarmerkte verklaring, dat een door den verzoeker bepaald omschreven feit of rechtsbetrekking niet is ingeschreven (a. 12).

In de Memorie van Toelichting op deze wet wordt ook genoemd als een der onderwerpen, die zouden kunnen worden ingeschreven „aanstelling van procuratiehouders en de beperkingen hunner bevoegdheid”.

Mocht eene instelling van het Handelsregister in dezen geest hier te lande tot stand komen, dan zou dit eene geschikte wijze van openbaarmaking van de aanstelling der procuratiehouders mogelijk maken.

De acte, waarbij procuratie wordt verleend, zou

dan n.l. kunnen worden overgeschreven in het Handelsregister. M. i. is het niet noodzakelijk, dat toegelaten wordt het inschrijven van een uittreksel van die acte, zooals in art. 24 W. v. K. bepaald is voor de acte, waarbij een firma wordt opgericht. Niet-publiceeren van bepalingen, die in de acte voorkomen kan voor partijen geen wezenlijk belang hebben en kan voor derden nadeelig zijn.

Naast inschrijving in het Handelsregister zou dan verplichtend kunnen gesteld worden het publiceeren van de aanstelling van procuratiehouders in een der nieuwspapieren der plaats, waar de zaak is gevestigd, of bij gebreke daarvan in dat eener naburige plaats. De acte van aanstelling behoeft in deze publicatie niet te worden opgenomen. Bij gebruikmaking van den term „algemeene procuratie” zou twijfel omtrent de bevoegdheid zijn uitgesloten, en in andere gevallen zou door de bekendmaking in een nieuwsblad voldoende de aandacht zijn gevestigd op de verleening van procuratie, om belanghebbenden aan te sporen, inzage van de inschrijving in het Handelsregister te nemen.

De wijze van publiceeren, die op 't oogenblik in den handel gebruikelijk is, is bekendmaking van de aanstelling van procuratiehouders door 't

zenden van circulaires aan handelsvrienden van den principaal. Deze bekendmaking is veelszins onvoldoende, daar alleen wordt medegedeeld: Ik heb de eer U kennis te geven, dat ik den heer X volmacht heb verleend om mijne firma per procuratie te teekenen. Hierbij wordt dan de handteekening van den procuratiehouder gevoegd. Omtrent de bevoegdheid van dezen leert hierdoor de ontvanger der circulaire niet veel.

Naast het zenden van circulaires komt een enkele maal voor het overschrijven van de acte van aanstelling ter griffie van eene Arrondissements-Rechtbank.

Het publiceeren van de aanstelling door het zenden van circulaires in de wet vast te leggen verdient geene aanbeveling, om het onzekere van het begrip „*handelsvrienden*” of „*personen, met wie men in handelsrelatie staat*”. Bovendien is het zenden van circulaires (tenzij bij aangeteekenden brief) zoo goed als onbewijsbaar tegenover den ontvanger daarvan. Hierom verdient het aanbeveling, in eene wettelijke regeling alleen de twee eerstgenoemde wijzen van publicatie verplichtend te stellen.

De sanctie op de wettelijke bepalingen omtrent publicatie kan zijn, dat men zich tegenover derden

niet op den inhoud der procuratie kan beroepen, en dat ze als *algemeen* geldt, zoolang zij niet is ingeschreven in het Handelsregister en in een nieuwsblad bekend gemaakt. Eene uitzondering zou hierop kunnen worden gemaakt voor het geval, dat de principaal kan bewijzen, dat de derde met wien gehandeld is, wist, dat geene algemeene procuratie was verleend.

§ 4. Bizardere bepalingen. Behalve de bevoegdheid der procuratiehouders en de publicatie van hunne volmacht zijn er nog enkele bijzonderheden, die in eene wettelijke regeling dienen behandeld te worden.

De *aanstelling* van procuratiehouders moet steeds schriftelijk geschieden. Bij gebreke van eene schriftelijke aanstelling zou de, tusschen partijen bestaande, verhouding moeten worden beoordeeld volgens de bepalingen over *lastgeving* in het B. W. voorkomende. Tegenover derden moet eene dergelijke aanstelling niet als verleening van procuratie kunnen aangemerkt worden.

Ook ten onzent is, zooals reeds in Hoofdst. I werd vermeld, zeer gebruikelijk het verleenen van *collectieve procuratie*. Hierbij zijn twee of meer

personen bevoegd om *gezamenlijk* als vertegenwoordigers van een principaal op te treden. Deze wijze van verleening moet ook speciaal in de wettelijke regeling worden genoemd.

De *naamteekening*, waarvan de procuratiehouder zich, bij het uitoefenen zijner functie, bedienen zal, moet, bij de inschrijving der acte van aanstelling, in het Handelsregister worden geplaatst, opdat deze ook door ieder kunne worden geverifieerd.

Procuratie moet steeds *herroepelijk* zijn, al eindigt door herroeping der procuratie de dienstbetrekking van den handelsbediende niet zonder meer. Herroeping komt voor 1° bij verandering van de zaak, 2° bij misbruik van vertrouwen van de zijde van den procuratiehouder. In het eerste geval is niet licht denkbaar, dat door een procuratiehouder van zijne vroegere positie misbruik zal gemaakt worden, om b.v. gelden voor de firma te innen; echter wel in het tweede. Daarom zal verplichting tot publicatie van het ophouden der procuratie van even groot belang zijn als van de verleening. In de practijk geschiedt dit door het zenden van circulaires aan handelsvrienden. In het hier verdedigde stelsel zou verplichtend kunnen gesteld

worden het inschrijven van het ophouden in het Handelsregister en bekendmaking hiervan in een plaatselijk blad.

De sanctie op deze bepalingen kan zijn, evenals bij de verleening, dat men zich tegenover derden, die te goeder trouw zijn, niet op het ophouden zal kunnen beroepen, zoolang niet aan deze bepalingen is voldaan.

Niet overbodig acht ik het, uitdrukkelijk te vermelden, dat de procuratie *niet* ophoudt door den dood van den *principaal*. Deze bepaling komt in ongeveer alle buitenlandsche wetgevingen voor. Indien de procuratie wel ophield door den dood van hem, die ze verleende, dan zou de procuratiehouder niet in staat zijn, de loopende zaken van de firma af te wikkelen, zonder de kans te loopen van in moeilijkheden te geraken. Verder bestaat er geen reden om de procuratie te doen eindigen op een der wijzen, die voor lastgeving zijn bepaald in art. 1850 B. W. Behalve herroeping en opzegging komt van de daar genoemde feiten alleen in aanmerking de dood van den procuratiehouder. Voor het geval van faillissement van den principaal is a. 40 F. W. toepasselijk.

Iets waaraan ook in alle buitenlandsche wet-

gevingen de aandacht wordt gewijd is het *verbod tot handeldrijven voor eigen rekening* voor den procuratiehouder, voor zoover dit geschiedt in dezelfde zaken, waarin hij werkzaam is voor zijn principaal. Temeer is zulk een verbod gewenscht, omdat 't zoo buitengewoon veel voorkomt, speciaal in den effectenhandel, dat gevolmachtigden, die den principaal ter beurze vertegenwoordigen, voor eigen rekening in de branche van hun principaal handel drijven. De Vereeniging voor den Effectenhandel te Amsterdam heeft dit trachten te voorkomen, door in art. 2 van haar reglement te bepalen, dat het aan de leden verboden is om affaires te doen voor bedienden van andere leden, en om affaires te doen direct met bedienden van andere leden op naam dier bedienden. Het veelvuldig voorkomen van overtredingen en ontduikingen van dit verbod is van algemeene bekendheid.

Daarom moet, wanneer dit verbod in de wet wordt opgenomen naar eene goede sanctie hiervoor gezocht worden. De meeste buitenlandsche wetgevingen hebben als sanctie, dat de principaal de verbintenissen, door de bedienden voor eigen rekening aangegaan, zelf kan overnemen (zoo

Zwitserland, Italië, Spanje). Maar dit schijnt mij toe niet voldoende te zijn. Gewoonlijk zal het handelen tegen dit verbod door den bediende aan diens principaal niet eerder bekend worden, dan wanneer de bediende, b.v. door eene ongelukkige speculatie, zich in moeilijkheden bevindt; en dan zal het voor den principaal niet meer voordeelig zijn, die zaken over te nemen. Daarom is het wenschelijk als sanctie op dit verbod bovendien te stellen de bevoegdheid van den patroon, om den bediende onmiddellijk uit zijn dienst te ontslaan bij overtreding, zonder inachtneming van de wettelijke opzeggingstermijnen. Door deze bepaling in eene wettelijke regeling op te nemen, wordt uitgesloten de twijfel, die zou kunnen ontstaan over de vraag, of het overtreden van dit verbod valt onder art. 1639p, 11° B. W.

§ 5. Besluit. Als resultaat van bovenstaande beschouwingen, meen ik, dat bij eene eventueele herziening van het Wetboek van Koophandel in het eerste Boek daarvan een nieuwe titel zou kunnen worden ingevoegd, b.v. na den tegenwoordigen tweeden titel, luidende :

Van Procuratiehouders.

Art. 1.

Een procuratiehouder is iemand, die met een koopman overeenkomt, om hem, gedurende zekeren tijd, terzake van zijn handel te vertegenwoordigen en van hem daartoe bevoegdheid ontvangt, 't zij algemeen, 't zij voor bijzonder aangewezen handelingen. ¹⁾

Art. 2.

De houder van eene algemeene procuratie is, terzake van den handel zijns principaals, bevoegd tot alle handelingen, waartoe die principaal zelf zoude bevoegd zijn.

De bevoegdheid van den houder eener bijzondere procuratie wordt bepaald door den inhoud daarvan.

Procuratie kan ook worden verleend aan twee of meer personen gezamenlijk (collectieve procuratie). ²⁾

Art. 3.

Procuratie wordt verleend bij eene authentieke of onderhandsche acte.

Bij gebreke van schriftelijke aanstelling gelden

---

¹⁾ Cf. p. 20.

²⁾ Cf. p. 90, 96.

tusschen partijen de bepalingen van lastgeving. Uit eene dergelijke aanstelling kan noch door, noch tegenover derden eenig recht worden ontleend.¹⁾

Art. 4.

De acte, waarbij procuratie wordt verleend, wordt in haar geheel ingeschreven in het „Handelsregister.”

In deze acte wordt uitdrukkelijk vermeld, dat verleend is *algemeene procuratie* of worden aangewezen de bijzondere handelingen, waartoe de houder der procuratie bevoegd is.²⁾

Art. 5.

De procuratiehouder plaatst in het Handelsregister de naamteekening, waarvan hij zich bij het uitoefenen zijner functie zal bedienen.

Verleening van procuratie wordt, door dengene die ze verleend heeft, bekend gemaakt in een der nieuwspapieren der plaats, waar zijne zaak is gevestigd, en bij gebreke daarvan in dat eener naburige plaats.³⁾

---

¹⁾ Cf. p. 96.

²⁾ Cf. p. 94.

³⁾ Cf. p. 94.

Art. 6.

Zoolang de inschrijving in het Handelsregister en de bekendmaking niet zijn geschied, geldt de procuratie tegenover derden als algemeen, tenzij de koopman bewijst, dat de derde, met wien gehandeld is, de beperkingen daaromtrent kende.¹⁾

Art. 7.

Procuratie eindigt :

- 1°. door intrekking daarvan door den principaal;
- 2°. door opzegging door den procuratiehouder.

Ze eindigt niet door den dood des principaals.

Het ophouden der procuratie moet in het Handelsregister worden ingeschreven en op dezelfde wijze worden bekend gemaakt als de verleening daarvan. Zoolang dit niet is geschied, zal men zich op het ophouden der procuratie tegenover derden, die te goeder trouw zijn, niet kunnen beroepen.²⁾

Art. 8.

Hetgeen in art. 7, lid 2 bepaald is omtrent het ophouden der procuratie, geldt ook voor verandering daarvan.

---

¹⁾ Cf. p. 95.

²⁾ Cf. p. 98.

Art. 9.

Procuratie kan niet worden overgedragen.

Art. 10.

Het is aan procuratiehouders verboden, in het vak, waarin zij werkzaam zijn, voor eigen rekening handel te drijven. Bij overtreding van dit verbod kan de principaal de door hen gesloten overeenkomsten overnemen. Bovendien heeft hij het recht, hen onmiddellijk uit hunne dienstbetrekking te ontslaan, zonder inachtneming van de wettelijke opzeggingstermijnen. ¹⁾

---

¹⁾ Cf. p. 99.

INHOUD.

HOOFDSTUK I.

De Rechtspositie van den Procuratiehouder volgens het geldend Nederlandsch Recht.

	Pag.
§ 1. Inleiding	9
§ 2. De beginselen, op de rechtspositie des procuratie- houders toepasselijk	12
§ 3. Vroegere beschouwingen omtrent de rechts- positie van den procuratiehouder	13
§ 4. De beginselen, die de innerlijke zijde van de rechtspositie van den procuratiehouder be- heerschen	16
§ 5. Lastgeving en vertegenwoordiging nader be- schouwd	20
§ 6. De verhouding tusschen den procuratiehouder en zijn principaal. — De bepalingen van het Arbeidscontract	26
§ 7. Vervolg. — De bepalingen uit de beginselen van lastgeving voortvloeiende	36

	Pag.
§ 8. De rechtspositie van den procuratiehouder tegen- over derden, met wie hij handelt	40
§ 9. De procuratiehouder als subject van het handels- recht	52

HOOFDSTUK II.

De Buitenlandsche Wetgeving.

§ 1. Duitschland	58
§ 2. Zwitserland	67
§ 3. Italië	70
§ 4. Spanje	72
§ 5. Andere landen, waar eene speciale regeling bestaat	75
§ 6. Landen zonder gecodificeerd handelsrecht . .	77

HOOFDSTUK III.

Welke regeling van de rechtspositie van den procuratie- houder is ten onzent gewenscht?

§ 1. Regeling der dienstbetrekking	80
§ 2. Bevoegdheid	84
§ 3. Publicatie	91
§ 4. Bizondere bepalingen	95
§ 5. Besluit	100

CORRIGENDA.

Op pag. 19 reg. 8 van boven staat *zulks*, lees: *zulk*.

" " 27 " 16 " " " *partijen en*, lees: partijen.

" " 38 " 21 " " " *de lasthebber*, lees: den
lasthebber.

" " 61 " 2 " " " *dankbaar is*, lees: denk-
baar is.

" " 66 " 5 " " " *de principaal*, lees: den
principaal.

STELLINGEN.

I.

De procuratiehouder is koopman in den zin van art. 2 W. v. K.

II.

De aannemer van bouwwerken is geen koopman in den zin van art. 2 W. v. K.

III.

De bezitter kan tegen zijn medebezitter de actie tot handhaving in zijn onverdeeld medebezit instellen.

IV.

De, aan eene in gemeenschap van goederen gehuwde vrouw, opgekomen erfenis kan door den man zelfstandig verworpen worden.

V.

De uitkeering, bedoeld in art. 280 B. W. kan door den echtgenoot, op wiens verzoek de echtscheiding is uitge-

sproken, worden gevorderd ook na de uitspraak van het vonnis.

VI.

Deze uitkeering zal echter moeten worden bepaald volgens den staat en het fortuin van den tot uitkeering verplichte, zooals die waren op het oogenblik, toen de ontbinding van het huwelijk werd uitgesproken.

VII.

Door art. 1354 B. W. wordt de verkrijger onder bizonderen titel van een onroerend goed niet verplicht de verbintenissen na te komen, welke de vorige eigenaar ten aanzien van dat goed op zich genomen heeft.

VIII.

Het is wenschelijk, dat aan personen, die wissels of quitantiën ter incasseering hebben gegeven, een voorrecht worde toegekend op de daarop geïnde penningen.

IX.

In het geval van art. 1038 B. W. is, wanneer de bezwaarde erfgenaam in gemeenschap van goederen is getrouwd, diens echtgenoot, voor zijn deel in de gemeenschap, eigenaar van de erfenis.

X.

De verplichting tot vrijwaring wegens uitwinning bestaat niet bij goederen, die op rechterlijk gezag worden verkocht.

XI.

Voogdijraden behoeven zich, buiten eigenlijk rechtsgeding, b.v. bij het indienen van verzoekschriften bij de Rechtbank, niet te bedienen van een procureur.

XII.

De bevoegdheid van den plaatsvervangenden notaris eindigt eerst, als deze officieel heeft kennis gekregen van de beëdiging van den nieuw benoemden notaris.

XIII.

Voor de berekening van de jaarwedde van een onderwijzer krachtens art. 26 der Wet op het L. O. komt ook in aanmerking de diensttijd, doorgebracht als tijdelijk onderwijzer.

XIV.

Art. 133 der Provinciale Wet is in strijd met de Grondwet.

XV.

Het denkbeeld van Buijs, om het hooren van den Raad van State over ontwerpen van wet, welke van de Kroon uitgaan, facultatief te stellen (dl. I, p. 319), verdient geene aanbeveling.

XVI.

Bij verandering van wetgeving na de eerste berechting is art. 1 al. 2 Swb. niet toepasselijk.

XVII.

Ten onrechte besliste de H. R. bij Arrest van 29 Januari 1900 (W. 7400), dat het ontbreken van de vergunning van den Commissaris der Koningin, bedoeld in art. 4 van het K. B. van 19 Januari 1898 (Sb. 25), is een element van het strafbaar feit.

XVIII.

Art. 86 al. 2 Wb. van Sv. dient als volgt gewijzigd te

worden: De gronden, met redenen omkleed, worden, op straffe van nietigheid, in de beschikking met name vermeld.

XIX.

Jure Justineaneo werd bij inpandgeving eener vordering de pandnemer geen crediteur dier vordering.

XX.

Invoering van het Deensche stelsel van staatspensionneering moet tegengestaan worden op grond van daartegen bestaande practische, zoowel als principieele bezwaren.

BIBLIOTHEEK VRIJE UNIVERSITEIT

3 0000 00244 1313